

บ้านพร้าว มีกลุ่มสงเคราะห์ เยาวชน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ ฯลฯ ซึ่งอาจารย์ใหญ่และหัวหน้าสถานีนามัย เป็นผู้แต่งตั้ง ตั้งแต่บ้านพร้าวแต่งตั้งกลุ่มมา มีปัญหาเยอะ ส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านพูดคุยกันบ่อย คือ ปัญหาสุขภาพ เศรษฐกิจ พืชผล เอดส์ ยาเสพติด แขนงในหมู่บ้านมารวมกลุ่มกัน เสวนากัน เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็ไปศึกษาดูงาน เชิญเจ้าหน้าที่ในอำเภอมาร่วม เพื่อให้คำชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ สำหรับปัญหาเสพติด เคยมีมาปี 2541 ถึงปี 2542 มีมากขึ้น คณะกรรมการค้นหาปัญหาได้ ก็ไปศึกษาดูงาน ที่เมืองจัน และเวียงสา เมื่อดูงานเสร็จแล้ว ก็ได้มาพูดคุยกันหามาตรการมาแก้ไขปัญหา สำหรับผู้หลงผิด ค้ายาเสพติด

ผู้นำชุมชน ผู้ช่วย ครู อาจารย์ มาร่วมมือกัน จะทำอย่างไรให้แก้ไขปัญหาลำบาก และทางพระคุณเจ้า เจ้าอาวาสวัด ได้มาตกลงหามาตรการ เมื่อได้แล้ว ก็เปิดเวทีชาวบ้านขึ้น คณะกรรมการตัวแทนของหมู่บ้าน ประชาคมหมู่บ้าน ไปประชุมกัน หมุนเวียนกันแต่ละหมวด เมื่อได้ข้อมูล ก็นำรายชื่อของผู้เสพ แต่ละหมวด จะเป็นผู้ใช้แรงงานที่เสพยา เปิดเวทีชาวบ้าน มานับเป็นหมวด ๆ มาพูดคุยที่เวทีชาวบ้าน ขอกำหนดมาตรการ 3 เดือน 6 เดือน แล้วสรุปผล

ขั้นตอนในการนำมาตรการมาใช้ ก่อนที่จะทำนั้นพบปัญหามาก มีการกระทบกระทั่งกันมาก กับผู้นำหมู่บ้าน ผมเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ค่อย ๆ พูด ค่อย ๆ คุยกับผู้ที่มีปัญหา ในกรณีมีเสพยา มีขายนิดหน่อย ก็ประมาณ 20 – 30 เม็ด อยู่แบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ เมื่อเราได้ตัวมาแล้ว ก็ให้มีโอกาสพูดคุยกับผู้นำ กำหนด 3 เดือน จะเลิกได้มั้ย ถ้าได้ก็ให้มาตรการไปอ่าน มาตรการที่กำหนดกันขึ้นมา ใช้ได้จริง ถ้าหากรู้ว่าเสพยาขาย กำหนดให้ 3 เดือน ต้องให้เขาเตรียมใจหน่อย แต่คณะกรรมการต้องอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้นำพูด คณะกรรมการก็พูดเหมือนกัน มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ชุมชนให้ความร่วมมือมาก มาตรการเลยไม่ได้ใช้

ส่วนคุณสมเกียรติ คำแสน ผู้มีประสบการณ์ในการเสพยาเสพติด ได้เล่าประสบการณ์ที่สมัยก่อนเคยเป็นผู้เสพยาเสพติด และต่อมาได้เข้าร่วมเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

“ ประมาณปี 2535 ถึง ปี 2536 ผมไปอยู่เขมรแดง ประมาณ 1 ปี 6 เดือน ยาม้าสมัยนั้นกินแล้วขยันจริง สมัยนั้น ม้า 4 ดาว ราคาเม็ดละ 8 บาท (หัวม้าคู่) ม้า 99 ราคา 12 – 16 บาท แล้วแต่บางที่ เมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาสั่งปิดพรมแดนเขมรแดง พวกเราต้องหนีตายกันออกมา ออกทางช่องเขาเดิน หลังจากนั้นก็ตกงาน อยู่บ้านไม่ได้เสพยาก็ไม่มีอะไร ไปที่เกาะสมุย มีการเสพยากระหือมิ สู้แดด ไม่สู้ฝน ใช้เคียวอม ประมาณ 3 – 4 ใบ ต่อ 1 วัน และกาแฟดำ มาที่กัญชา มวนละ 100 บาท ฝรั่งชอบ ขายด้วย สูบด้วย พักหนึ่ง แล้วก็กลับบ้าน ไม่มีงานทำ ต่อมาไปขายแรงงานให้จังหวัดแพร่ เป็นส่วยหรือควาญช้าง เคยมาที่หมู่บ้านม่วงเจ็ดต้นด้วย อาชีพตัดไม้เป็นหลัก ไม่มีความรู้ทำหลายทรัพยากรธรรมชาติ ไปตัดไม้ก้ามปู ไปตัดที่ร้อยเอ็ด แล้วส่งไปแพร่ พ่อเลี้ยงเอายาใส่ น้ำ ประมาณ 10 เม็ด ขึ้นไปตัดก้ามปูบนยอดลงมา เพื่อความสะดวกของ

เฟอร์นิเจอร์ คนตัดเอาเชือกผูกเอว ตัดทีละกึ่ง ปี 2539 ถึงปี 2540 คนตัดสิบคนละ 1 เม็ด ถ้าไม่
 สบายใจไม่ถึง ถึงขึ้นไปได้ค่าแรงแพง ม้าพิเศษอีก 1 เม็ด ม้าแพง 1 เม็ด 150 บาท กู้ 300 บาท
 พอลกลับมาบ้าน ทำงานไม่ได้ นอนไม่หลับ ้วยรุ่นชวน ก็ออกไปเสพ พอมีเงินติดตัว เม็ดละ 50
 บาท ใน 300 บาท คอกละ 5,400 บาท คือ 200 เม็ด ผมเสพมา ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปี 2543
 ประมาณ 4 ปี ปี 2543 เป็นปีที่เลิก" นอกจากนี้สมเกียรติ ยังได้เล่าถึงลักษณะของขาม้า ดังนี้

ลักษณะของขาม้า มี 4 สี คือ

1. สีม่วง ดี ใช้ได้เป็นอันดับหนึ่ง มีกลิ่นหอมช็อกโกแลต
2. สีส้มอมแดง ตรากระต่ายเหยียบโลก ไม่ค่อยดี ราคา 4,200 – 4,300 บาท
3. สีส้ม มี 2 ชนิด

- ตัว y หางยาว เป็นของว่าแดง คอกละประมาณ 5,800 – 6,000 บาท ใกล้เคียงกับ
 สีม่วง

- ตัว y หางสั้น ลักลอบขายในชายแดน ใกล้เคียงกับสีส้มอมแดง

4. เขียวมรกต ขาม้าปลูกเชือกส์ ถ้าเสพจะเกิดอารมณ์ทางเพศสูง ไม่มีจำหน่าย แต่จะ
 มีแถม 1 ถุง จะมี 2 เม็ด ถ้าเสพ 1/2 เม็ด ใครพาไปไหนก็จะไปหมด

“ระยะเวลาการเสพ ปี 2541 – ปี 2542 ผมเสพ 16 เม็ดต่อวัน มอเตอร์ไซค์ก็หมด
 ทองก็หมด คนเสพไม่มีคำว่าเพียงพอ สังเกตคนเสพมา เมียไม่ค่อยรัก จะรักเบตเตอร์ ปีน มีด
 กลางคืนส่องอย่างเดียว มีคนต้องลับให้คม ลับอย่างดี ค่ำปุ๊บก็ไปแล้ว คนเสพขาม้ากลัวลมพัด
 ล้วนมันหนี รุ่นพ่อรุ่นลูกช่วยกันบังลมให้กันตลอด รักกันจริงๆ ผมเสพเอง ขายเอง คนขายขาม้า
 มันเหมือนกับต้นไทร ที่มีนกมาจิกกิน เดี่ยวมีรถคันนั้นมา เดี่ยวคันนี้มา บางทีคันเดียวนั้นแหละ
 เปลี่ยนคนเข้ามา”

“คนเสพเขาจะเห็นบ้านเป็นภาพซ้อน เห็นเมียมีคู่ นี่จะรื้อบ้านก็รื้อ เพื่อที่จะดูดวงดาว
 ปัจจุบันเป็นวิทยากร และเป็นแกนนำให้คนเลิกเสพยาบ้า คนเลิกยาบ้าแล้ว บ้านพร้าวมีเยอะ ถ้า
 ใครเลิกก็ต้องมีสัญญากัน”

“เขวชนคนหนึ่งออกจากคุกมา ไปซื้อยาบ้า ก็บอกพ่อเด็ก พ่อเด็กก็บอกว่า ดีแล้ว จัด
 การเลขนะลูก ผมเป็นแกนนำก็ไม่มีใครบังคับ ผมเต็มใจ บางครั้งเด็กมาที่หน้าวัด คนก็เลขมามอง
 เจ้าอาวาสร่วมมือด้วย อาจารย์ และหมอ ช่วยผมออกจากขุมนรก ถ้าพูดกับข้าราชการไร
 แล้วไม่มีทาง”

“อีกเรื่องหนึ่ง คนที่เลิกยาจะต้องหลับ หลับไป 24 วัน โดยไม่ต้องทำงาน ถ้าจะเลิก
 ผมก็เก็บผ้า เก็บหมอน ไปนอนในป่า จะเลิกเอง ก่อไฟทั้งวันทั้งคืน ชาวบ้านก็ไปขังดู ให้อหวน

เกียรติเป็นข้าแล้ว กินอิ่มก็หลับ เพื่อนก็มาดู ขันรด 6 ล้อมาดู เคี้ยวนี้หายไปแล้ว 6 ล้อม ชี้น้ำขาวหมด เพื่อนมาบอกแล้วเอาขาให้อีก ออกได้ 8 วันก็กลับมาเอาขาให้อีก พอขาดหมด เงินหมด ก็คิดได้ เวลาเสพ อยากเลิก เวลาเลิกแล้ว อยากจะเสพ คนที่เลิกไม่ได้แล้ว เขามีครอบครัว เขามีลูก ขอมรับแล้วหลับ 15 วันเต็ม ๆ แล้วลูกเมียจะกินอะไร ดีที่ผมมีแม่ที่รักผมมาก กราบพระขอพร เหลือบเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ ขอพรจากท่าน พอเดินพ้นจากประตูวัด ขนคิงลุกซู่เลย แปลกดี คิดได้ว่า ที่เราเลิกไม่ได้ เพราะคนอื่นเขารู้ ก็เอาใหม่ พุดกับแม่จะเลิกขาบ้า ให้แม่เอาข้าวไปส่งด้วย เอาข้าวไปไว้ที่ไผ่ลวก แล้วจะลงมาเอง ไม่มีกับช่างมัน ไปนอนที่โป่ง น้ำอ้อยช่วยได้มาก นับได้ 24 วัน พี่สาวก็เขียนจดหมายฝากมาให้บอกว่า คนบ้านพร้าวต้องการหานานเกียรติมาก เปิดเวทีเข้าค่ายฯ คนบ้านพร้าวต้องการตัวน้อง ให้ออกมาร่วมเข้าค่ายกับเขาด้วย ผมเดินเข้าไป มีคนต้อนรับเสียงเกรียวเซียว จะไปเสพอีก ผมก็นึกถึงพระคุณแม่ ช่วงที่ 8 - 9 วัน เหนื่อย เพลีย เหมื่อย ชิมไปหมด อยากให้ท่านคิดว่า เขาเป็นผู้ป่วยของสังคม ไม่ใช่มาตรการของสังคม คนที่เสพเขามีแรงในการทำงาน มันเพลินในการทำงาน ผู้ที่จะเป็นแกนนำจะทำอย่างไรที่จะพาเขาไปบำบัดรักษา คนที่เสพยาบ้า จะมีอาการเคี้ยวตลอดเวลา เดินคัดนิ้วประะ ๆ มองไปเรื่อยไม่มีจุดหมาย"

ต่อมาคุณสมเกียรติ ได้กล่าวถึงจังหวัดน่านจะทำให้เป็นชุมชนเข้มแข็งหลาย ๆ ชุมชน ทำไมไม่ตั้งค่ายจับเด็กเลย ในเมื่อเด็กเดินขึ้นไปซื้อยาบ้าที่นั่น คนที่ค้ายาบ้าได้ ต้องไม่ขายให้เยาวชนของเขา ถ้าเยาวชนเสพ จะรู้เลยว่า ใครขาย ให้เขาเอาตำรวจไปจับเลย เป็นห่วงเยาวชนวัยแรงงาน จะเข้าไปช่วยทุกคน ขณะนี้จะรวมกลุ่ม บำบัดยาเสพติดโดยชุมชน เพราะผมไม่รู้หนังสือ จึงเป็นอย่างนี้

สำหรับปฏิกิริยาที่สมเกียรติมีต่อเวทีชาวบ้าน สมเกียรติกล่าวว่า "ผมอยากจะเอาระเบิดไปเขวี้ยงด้วยซ้ำ สุดท้ายไม่ทำ ทำไม่ได้ พ่อผู้ใหญ่เข้าไปหา เอาข้าวมันไก่ข้างข้ามหัวไปเลย การต่อต้านต้องเกิดแน่ เพราะฉะนั้น อย่าใช้ความรุนแรง ให้คิดว่า เป็นผู้ป่วยของชาวบ้าน ประทับใจมาตรการของบ้านพร้าว ผมก็มาคิดว่า ถ้าแม่เราสิ้นบุญไป เราคงขี้มอะไรไม่ได้เลย เหมือนกับคนที่อาเภอิว ชาวบ้านไม่ให้เผา ดำรงต้องไปขอให้ฝัง เมื่อรับนโยบายมาจากพ่อผู้ใหญ่มาก ก็พยายามทำให้ได้ มีเพื่อนมาหา เอายามาให้ ผมก็ไม่เอา ไม่ให้สถานที่มันเสพ ถ้ารู้ได้ กลิ่น กูจะทนไม่ได้ หลังจากปฏิเสธแล้ว ก็จะหายไป"

นอกจากนี้สมเกียรติยังได้กล่าวถึงข้อดี และข้อเสียของการเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับโครงการนี้ว่า

ผลดี = ผมนั่งร้านขายของชำที่เคยขายยาบ้า เขาจะหนีเลย แล้วไม่ขาย

ผลร้าย = ผมถูกขู่ฆ่า ผมก็กลัว หนีไปนอนในวัด เลิกก็จะถูกฆ่า ไม่เลิกก็ไม่ได้ เข้าไปกราบพระ น้ำตาไหล เหลียวเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ นึกขึ้นได้ ทหารก็เข้ามาแล้ว กลัวอะไรกับความตาย เลยคิดได้ ออกมาจนทุกวันนี้”

หลังจากได้ฟังการเล่าประสบการณ์จากคุณสมเกียรติแล้ว มีผู้สนใจซักถามคุณสมเกียรติ ดังนี้

คำถาม : “บางคนขายอย่างเดียว แต่ไม่เสพ เราจะสังเกตอย่างไร”

คุณสมเกียรติ : “ถ้าเด็กในชุมชนเสพยา ลักษณะไม่หลับไม่นอน มือเดือรีไช้ค์ผ่านไ้ผ่านมา คัดมือนั่งเปราะๆ แขนจะเรียว ดาข้อ คัดมือไปเรื่อย”

: “สำหรับแหล่งค้า ให้สังเกตรถเข้าออกประมาณกี่คัน เดินเข้าเดินออกกี่คน เดินทางเก่าออกทางเก่า แต่ถ้าบ้านเปิด เข้าข้างหน้า ออกข้างหลัง”

คุณสมเกียรติได้ให้ข้อแนะนำไว้ว่า มีลูกของพยาบาล เขาเสพยาเสพติด ผมเข้าไปถามเลย วันนั้นเสพมัย ปฏิเสธไม่ได้เสพ แต่ผมรู้ว่า วันนี้น้องเขาเสพประมาณ 2 เม็ด ผมก็ถามว่า น้องอยากเรียนหนังสือจบระดับสูงหรือระดับต่ำ ไม่ต้องเรียนหรือหนังสือ ออกมาเสพยาบ้าให้มันตายเลย เด็กก็บอกว่า ผมอยากเลิก แต่ครอบครัวบ่น ความจริงผมอยากเลิก ผมก็เลยกลับไปเสพอีก คุณสมเกียรติเลยไปบอกพ่อแม่ของเด็ก ให้คุยกับเขาดี ๆ ลูกอยากเลิกมัย ถ้าอยากเลิก แม่-พ่อต้องเป็นกำลังใจให้เขา ต้องประสานงานกับครูอาจารย์ให้เข้าใจ เพราะเด็กต้องหลับ ต้องหยุดเรียนประมาณ 15 วัน ผู้ใหญ่ให้ความมั่นใจในการเลิกเสพยา ผมมั่นใจเต็มร้อย เพราะสัญญาไว้ ถ้ากลับไปเสพอีกให้ผมไม่ตายดี

ต่อมาได้เปิดเวทีให้มีการซักถามเพื่อนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำชุมชนตำบลบ้านเสี้ยว กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากจังหวัดน่าน

คำถาม : “ขอคำแนะนำสำหรับเยาวชนในหมู่บ้าน การเสพยาบ้าก็ยังมีอยู่”

คุณสมเกียรติ : “สังเกตดูว่าลูกเราปกติดีหรือปล่าว ถ้าไม่คิดยา ก็ให้ความรักความอบอุ่นกับเขา แล้วพูดกับเขาเป็นการกระตุ้นให้เขา ภาควุมใจจิตสำนึกดี เปรียบเทียบลูกคนอื่นพยายามส่งเสริมในทางที่ดี การเล่นกีฬา ก็ขอให้ใช้แรงตัวเองเล่น แพ้ชนะไม่เป็นไร ถ้าคนเคยเสพแล้วแต่ไม่ได้เสพการขับถ่ายจะอืดอืด ถ้าได้เสพมันจะโล่ง ถ้าหมดฤทธิ์ยามันจะปวดเมื่อยตัว”

คำถาม : “ควรทำอย่างไร ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชน”

คุณสมเกียรติ : “โตะสนู้กเกอร์ ต้องมีระบบการควบคุมที่ดี ไม่ต้องเปิดการพนัน รู้แพ้รู้ชนะ ควรเป็นการศึกษาจะเหมาะสมกว่า อย่าให้เอกชนควบคุม ขอนแนะนำ เวลาจะแข่งขันกีฬา อย่าให้รู้ตัว จับตรวจก่อนแข่งขันเลย ถ้าผ่านก็ลงแข่ง ถ้าไม่ผ่านก็ไม่ต้องแข่ง”

คุณณัด : “ขบวนการทำทั้งชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน มีการวิเคราะห์ชุมชน ร่วมกัน ลักษณะการรวมพลังชุมชน เขวชนเข้าค่ายทักษะชีวิต ครอบคลุม หลายเรื่อง แก้ปัญหาสาเหตุคิด ผีอาชีพอัดด้วย รวมตัวอนุรักษ์ป่า. น้ำ เขวชน รวมตัวกันเล่นดนตรีที่ชอบ เช่น สะล้อ ซอซึง เล่นกีฬา อยู่ในความควบคุม ของผู้ใหญ่ ขบวนการไหลไปครบวงจร ไม่ได้แก้ปัญหาเฉพาะจุด ชุมชนยัง เหมือนเดิม เขวชนก็จะกลับเป็นเหมือนเดิม เพราะฉะนั้น การแก้ไขปัญหาคือ ต้องคุยกันทั้งหมด ทำทั้งโรงเรียน และชุมชน พอรวมตัวกันแล้ว สนับสนุนให้อยู่ได้อย่างมีเกียรติและมีความสุขด้วย”

อาจารย์เจษฎา มิ่งฉาย อาจารย์สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นคนหนึ่งเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ฯ ในครั้งนี้ ได้เสนอความคิดเห็นว่า “ขณะนี้ชุมชนของเรา รุนแรงถึงร้าย กางหรือยัง ถ้ายัง ผมคิดว่าหยุดตรงนี้ก็ก่อน ก่อนที่จะเข้าไประบบการศึกษาที่สูงขึ้น พอห่างจากอก ผู้ปกครองแล้ว อย่าหวังพึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาเลยครับ หวังยาก ขนาดอยู่กับพ่อแม่แล้วยังไม่ดีขณะนี้เราช่วยกันแก้ไขตรงนี้ได้”

ขบวนการสรุปได้ หันไปที่จิตใจของผู้เสพและผู้ปกครอง เราอย่าพึ่งไปมองที่วัดถูกลานกีฬา โตะสนู้กเกอร์ อันนั้นเป็นส่วนประกอบที่เสริมขึ้นภายหลัง ให้โอกาส ให้การยอมรับกับผู้เสพ กลไกของรัฐ ควรจะเปลี่ยนบทบาท ถ้ายังเป็นอย่างนี้อยู่ ก็จะเป็นอย่างนี้ต่อไป กลไกของชุมชน จะเป็นผู้ตรวจสอบเอง ถ้าพากทำอาชามีกิจกรรม ควรปรับขบวนการทางจิตใจของผู้เสพ ผู้ปกครอง

6. การสร้างรูปแบบการเฝ้าระวัง / ป้องกันการใช้สารเสพติด

คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีเสนอทางเลือกในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในวันที่ 2 ตุลาคม 2543 ณ วัดมหาธาตุ ตำบลบ้านเลี้ยว โดยนัดหมายให้กลุ่มแกนนำทั้ง 5 กลุ่ม มาร่วมเสนอทางเลือกในการหารูปแบบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้แต่ละคนเสนอความคิดเห็นเต็มที่ ปรากฏว่า บรรดาอาสาสมัคร ไม่ค่อยมีการเสนอความคิดเห็น คณะผู้วิจัยจึงให้แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันเสนอทางเลือกในการหารูปแบบในการแก้ไขปัญหายา

เสพติด แล้วให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอให้คณะผู้วิจัยและกลุ่มต่าง ๆ ฟัง ปรากฏว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

รูปแบบในการแก้ไขปัญหาเสพติด ของตำบลบ้านเสี้ยว มีดังนี้

- 1) ร่างกฎกติกาการบังคับใช้โดยชุมชน เกี่ยวกับผู้เสพและผู้ขาย
- 2) จัดอบรมให้ความรู้ / การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน แก่เยาวชนและผู้ปกครอง
- 3) จัดหาอาชีพให้กับเยาวชนและผู้ว่างงานในหมู่บ้าน
- 4) นำปัญหาและข้อเสนอแนะจากกลุ่มย่อย เอาไปประชุมที่หมู่บ้าน
- 5) จัดให้มีการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด แก่ชาวบ้านทั้งหมดในหมู่บ้าน

โดยทั่วไป บรรยากาศในการนำเสนอกลุ่มย่อย และการนำเสนอผลการประชุม ทุกคนช่วยกันคิดช่วยกันทำ จนมีผลออกมาแนะนำเสนอต่อคณะผู้วิจัยได้ตามเวลาที่กำหนดได้

7. การนำรูปแบบไปปฏิบัติในชุมชน

คณะผู้วิจัยได้อธิบายให้แกนนำแต่ละหมู่บ้าน นำเสนอปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา และรับผลประโยชน์ที่ได้จากการแก้ปัญหา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมรับฟังการจัดเวทีชาวบ้านดังกล่าว จำนวน 5 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 วัน ในวันที่ 10, 11, 13, 14 และ 16 ตุลาคม 2543

ครั้งที่ 1 ร่วมจัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว วันที่ 10 ตุลาคม 2543 เวลา 19.30 น. มีผู้เข้าร่วมจัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 30 คน ที่ประชุมได้มีการร่วมแก้ปัญหาสารเสพติด สรุปได้ดังนี้

นำผู้เสพไปบำบัดรักษา ถ้าผู้ปกครองไม่ยอมรับ จะขอเอาตัวไปตรวจก่อน ส่วนผู้ขายยากที่จะไปป้องกันและแก้ไข เพราะเขามีปัญญาเฉียบแหลม บรรยากาศในการจัดเวทีก็คึกคักดีมาก เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมประชุมมากเป็นพิเศษ

ครั้งที่ 2 ร่วมจัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชน หมู่ที่ 5 บ้านห้วยลึก วันที่ 11 ตุลาคม 2543 เวลา 19.30 น. มีผู้เข้าร่วมจัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 35 คน ส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชน ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันแก้ไขปัญหาสารเสพติด สรุปได้ดังนี้

บรรยากาศในการประชุมเป็นกันเอง ซึ่งส่วนใหญ่มีแต่เยาวชน กลุ่มผู้ใหญ่มีน้อย การประชุมดำเนินการไปด้วยความเป็นกันเองดีมาก ตัวแทนเยาวชนยอมรับว่า เคยเสพสารเสพติดจริง

แต่ปัจจุบันได้เลิกเสพแล้ว เนื่องจากยาเสพติดไม่ดี สงสารพ่อแม่ และเงินหมด ถ้าจะเลิกสารเสพติดหรือไม่เลิก มันอยู่ที่ใจ เมื่อเลิกสารเสพติดแล้วหันมาเล่นกีฬาแทน ขอมรับว่า ถ้ามีอุปกรณ์การกีฬาร่วม ยาเสพติดจะลดลง และเสนอขอสปอร์ตไลท์ สนามวอลเลย์บอล ฟุตบอล ซึ่งทาง อบต. และแกนนำ ก็จะสนับสนุนต่อไป

ครั้งที่ 3 ร่วมจัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านวังอ้อ วันที่ 13 ตุลาคม 2543 เวลา 19.30 น. มีผู้เข้าร่วมจัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 25 คน ที่ประชุมได้ช่วยกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้

ในหมู่บ้านยังมีผู้เสพสารเสพติดอยู่ ส่วนมากเป็นเยาวชน ไม่ทราบแหล่งผู้ขาย อยากให้ผู้เสพไปตรวจปัสสาวะ ถ้าผู้เสพไม่ยอมไปควรให้พ่อแม่คอยดูแล ปะเล้าปะโลมให้พาไปตรวจเมื่อตรวจพบแล้ว ให้นำไปบำบัดรักษา

ครั้งที่ 4 ร่วมจัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชน หมู่ที่ 2 บ้านลุ่ม วันที่ 14 ตุลาคม 2543 เวลา 19.00 น. มีผู้เข้าร่วมจัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 28 คน ที่ประชุมได้ช่วยกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้

ปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านนี้มีน้อยมาก หรือแทบไม่มีเลย เพราะฉะนั้นจึงควรเน้นที่การเฝ้าระวัง การป้องกันมากกว่า มีตัวแทนของประชาชนเสนอว่า ให้คอยเป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่ ให้มีการสอนวิชาชีพ ให้มีงานทำตอนเลิกเรียน พ่อแม่ดูแลลูกให้ดีกว่า และก็จะปราบทั้งคนเสพและคนขาย บรรยายภาพทั่วไปในการประชุมเป็นกันเองเหมือนพี่เหมือนน้องกัน ทำให้คณะผู้วิจัยรู้สึกอบอุ่นมาก

ครั้งที่ 5 ร่วมจัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านหัวทุ่ง วันที่ 16 ตุลาคม 2543 เวลา 19.30 น. มีผู้เข้าร่วมจัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 26 คน ที่ประชุมได้ช่วยกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้

การแก้ไขปัญหายา คือแก้ที่สถาบันครอบครัว ทำให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง พยายามเลี้ยงลูกให้ดี ให้ความรักความอบอุ่นเขาบ้าง ช่วยทางการจับตามองดูว่า มีใครผิดสังเกต อย่าคิดว่า เป็นเรื่องของเขา ต้องช่วยกัน เพราะเป็นลูกหลานของเรา เราช่วยกันเป็นหูเป็นตา ช่วยกันดู สร้างเครือข่ายในหมู่บ้านเป็นกลุ่ม พอได้ข้อมูล ก็จะบอกข้อมูลให้ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็จะดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

ท้ายที่สุด มีพระคุณเจ้า จากวัดอุตรดิตถ์ธรรมราม ได้แสดงแนวคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดช่วยด้วย ได้ให้แนวคิดทุกคนตระหนักถึงปัญหามากขึ้น ตลอดจนได้เล่าประสบการณ์การเสพสารเสพติดให้ทุกคนเก็บไว้เป็นข้อเตือนใจในการเสพสารเสพติดด้วย

ผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนากลุ่มแกนนำ โดยวิธีการวางแผนแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม ในวันที่ 25 ตุลาคม 2543 ณ วัดมหาธาตุ ตำบลบ้านเสี้ยว โดยนัดหมายให้กลุ่มแกนนำแต่ละหมู่บ้าน มาร่วมกันสรุปแนวทางการแก้ไขปัญา ของหมู่บ้านที่ได้จัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชนไปแล้ว และส่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านนำเสนอ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว ได้สรุปการเปิดเวทีชาวบ้าน ดังนี้

ปัญหาเกิดกับเยาวชนเป็นส่วนมาก

วิธีแก้ไข

1. มอบหมายให้ผู้นำกลุ่ม เป็นผู้สอดส่องดูแลเหตุการณ์ของประชาชนในกลุ่ม แล้วเสนอให้กำนันผู้ใหญ่บ้านทราบเป็นความลับแล้วให้ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ทำหนังสือนัดให้ผู้ปกครอง เยาวชน ที่มีพฤติกรรมสงสัยว่ามีการเสพสารเสพติด เข้ามาปรึกษาหารือหาทางแก้ไข
2. หาอาชีพให้กับเยาวชน
3. จัดตั้งกฎกติกาของผู้เสพและผู้ขาย
4. จัดอบรมเยาวชน
5. ศึกษาดูงานต่างสถานที่ เช่น สถานบำบัดยาเสพติด , คนติดยาเสพติดเยอะ ๆ
6. จัดตั้งกลุ่มเยาวชน

หมู่ที่ 2 บ้านลุ่ม ได้สรุปการเปิดเวทีชาวบ้าน ดังนี้

สถานการณ์ปัจจุบัน

- ไม่มีผู้ขาย
- ไม่มีแหล่งเสพ
- ไม่มีผู้เสพชัดเจน / ไม่แน่ใจว่าเสพหรือไม่
 - นักเรียนมัธยม เรียนไป กลับ 6 คน
 - นักเรียน เรียนที่อื่น ประจำ 5 คน
 - 3 คน ใน 11 คน มีโอกาสเสี่ยง เนื่องจากเที่ยวบ่อยและมีเพื่อนมารับไปเที่ยวกลางคืนเป็นครั้งคราว

สิ่งที่ต้องการให้เป็น

1. สร้างอาชีพให้เยาวชนที่ว่างงาน ให้มีงานทำ
2. ขอความร่วมมือจากตำรวจสายตรวจ ดูแลตามความเหมาะสม เช่น ในหมู่บ้าน วันละ 1 ครั้ง ในซอยที่ผู้ไปใช้สถานที่เสพติดประจำ วันละ 2 ครั้ง
3. ให้ผู้ปกครองทุกคนดูแลบุตรหลานของตนเอง
4. ชุมชนช่วยดูแลและตักเตือน

หมู่ที่ 3 บ้านหัวทุ่ง ได้สรุปการเปิดเวทีชาวบ้าน ดังนี้

ผลการติดตามปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน พบว่า

1. ในการติดตามผลรอบเดือนที่ผ่านมาลดลง
2. วัยรุ่นที่เคยติดยาเสพติด ก็ได้เลิกเสพแล้ว
3. ภายในหมู่บ้าน ไม่มีการซื้อ ขายยาเสพติด
4. คนที่เป็นแกนนำในหมู่บ้าน พยายามคอยติดตามสอดส่องดูแลและให้คำแนะนำให้กับกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน
5. สร้างสถานเฝ้าระวังให้เข้มแข็งและให้ความอบอุ่น
6. แนะนำให้เด็กมีงานทำ (ภายในครอบครัว)
7. ถ้ารู้พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ให้บอกกับผู้ปกครองโดยตรง
8. ช่วยกันขยายผลงานกันต่อ ๆ ไป
9. ดำเนินการต่อเนื่อง

หมู่ 4 บ้านวังอ้อ ได้สรุปการเปิดเวทีชาวบ้าน ดังนี้

1. การติดตามเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาเสพติดลดลง
2. ภายในหมู่บ้าน ไม่มีแหล่งซื้อแหล่งขาย
3. พ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก พยายามจับตาดูแลบุตรหลานมาตลอด และผู้ปกครองยังติดตาม ให้มีงานทำโดยไม่ให้มีการจับกลุ่มกัน
4. ทางประชาคมหมู่บ้าน ตั้งกฎสำหรับผู้เสพสารเสพติด ถ้าฝ่าฝืนจะไม่มี การช่วยเหลืออะไรทั้งสิ้น

หมู่ 5 ห้วยลึก ได้สรุปการเปิดเวทีชาวบ้าน ดังนี้

ในการประชุมเวทีชาวบ้าน ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่เยาวชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิต มีเยาวชนชอบจับกลุ่มกันในเวลากลางคืนและตอนเย็น ทำให้ผู้ปกครองและชาวบ้านในชุมชนมองในแง่ลบ แต่เยาวชนที่เข้าร่วมประชุมได้ออกมาแก้คำครหา และยอมรับว่าเมื่อก่อนเคยเสพติด แต่ตอนนี้เลิกแล้ว มีแต่ดื่มเหล้าและสูบบุหรี่

การแก้ปัญหา

1. สนับสนุนให้เล่นกีฬา
2. จัดกลุ่มฝึกอาชีพให้กับเยาวชน
3. สอดส่องดูแลให้ความร่วมมือ ถ้าพบเห็นคนค้ายาเสพติดให้แจ้งผู้ใหญ่บ้าน (มีรางวัลให้)
4. ส่งเสริมสถาบันครอบครัว คือให้ความอบอุ่น และมีกิจกรรมร่วมกัน
5. มีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวบ้านและเยาวชนทุกเดือน เพื่อเสนอปัญหาและการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะของเยาวชน

1. ต้องการสนามกีฬา สปอร์ตไลท์
 - สนามวอลเลย์บอล
 - สนามบาสเกตบอล
 - สนามฟุตบอล (ปรับปรุงมาตรฐาน)
2. อุปกรณ์การศึกษา เพราะมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของเยาวชน
3. ขอบประมาณในการแข่งขันกีฬาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ส่งเสริมให้มีการแข่งขันเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนในแต่ละตำบล เป็นประจำทุก ๆ 3 เดือน

เมื่อตัวแทนหมู่ที่ 5 บ้านห้วยลึก นำเสนอเสร็จแล้ว มีตัวแทนของหมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยวได้มีการซักถามปัญหาดังนี้

ตัวแทนผู้นำหมู่ 1 : “โอกาสของเยาวชนหมู่ที่ 5 คีมาก วิธีการดึงเยาวชนเข้าร่วมด้วยความเต็มใจอย่างไร?”

เยาวชน ม.5 : “ให้โอกาสเยาวชน ผู้ใหญ่บ้าน ลุงอ้อให้โอกาสเยาวชนไม่ร่วมประชุมในสถานที่ต่าง ๆ แก่นนำหมู่บ้านให้โอกาสดึงเยาวชน”

ลุงอ : “วิธีการแนะนำเด็กให้เข้าใจว่า บางท่านคิดว่าง่ายหรือยาก ลุงอปลุกปั้นมาแต่เด็ก ชักจูงเรื่องกีฬา บอลซื้อมาเองให้เด็กมาเล่นกีฬา ให้เด็กเรื่อย ๆ เด็กก็เข้าใจ แขนงงานประสานงานก็จะได้ง่ายขึ้น การก่อตัวต้องมีการเสียดสีก่อน ถ้าจะมา เชื่อฟังเราเอง เอากีฬาเป็นหลักแนะนำคอยสนับสนุน เกิดการแข่งขัน งบจาก กระเป๋า ทำให้เกิดการแข่งกันขึ้น แขนงช่วยกันคนไม่ละมือ”

หลังจากการนำเสนอทุกหมู่บ้านแล้ว คณะผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญได้ 6 ประเด็น และให้แกนนำ แบ่งกลุ่มย่อยเป็น 6 กลุ่ม เพื่อหารูปแบบในการป้องกันปัญหาเสพติกรรมร่วมกัน และได้ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ ได้ดังนี้

(1) เยาวชนมีส่วนร่วมในการประชุมในชุมชน

1. ดูแนวทางของเยาวชน และความต้องการของเยาวชน
2. ให้การสนับสนุน
3. ให้ความรู้ มีจิตสำนึกต่อชุมชน
4. แสวงหาแนวทางในอนาคต
5. สร้างความเป็นธรรมให้กับเยาวชน
6. สร้างความเชื่อถือ และเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชน

(2) ผู้นำกลุ่มสอดส่องดูแลพฤติกรรมผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ถึงการค้าขายและเสพยา

1. แต่งตั้งประธานกลุ่ม

- ประธาน - รองประธาน - คณะกรรมการ - เลขานุการ	}	เลือกจากหัวหน้าคุ้มต่าง ๆ
--	---	---------------------------

2. แบ่งเขตคุ้มรับผิดชอบ ประมาณ 20 หลังคาเรือน

3. ถ้าพบพฤติกรรม การซื้อ การขาย การเสพ เกิดขึ้นให้แจ้งผู้นำชุมชน

(3) สร้างสถาบันครอบครัว เข้มแข็ง อบอุ่น

- สร้างความเข้าใจในครอบครัวก่อน พ่อแม่เป็นแบบอย่าง และมีความเมตตา ต่อลูกหลาน ให้ความอบอุ่นแก่เขา สนับสนุนการศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจในครอบครัว มีการอบรมสั่งสอนให้อยู่ในระเบียบ กฎหมายของบ้านเมือง

- จัดหาอาชีพ เช่น ซ่อมเครื่องยนต์เล็ก

1. โดยการสนับสนุนจากพัฒนาชุมชน

2. ส่งเสริมการเรียนรู้ไฟฟ้า โดยขอความสนับสนุนจากพัฒนาการอำเภอ และกศน.

3. เลี้ยงไก่ ปลุกผักสวนครัว ให้มีรายได้เสริมภายในครอบครัว

(4) การจัดตั้งกลุ่มเยาวชน

วัตถุประสงค์

- ให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ให้เยาวชนเกิดการรวมตัวกัน เพื่อทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นในชุมชน
- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มารวมกันเป็นกลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชน

(5) จัดอบรมเยาวชน

วัตถุประสงค์

- เพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนมีความรู้
- สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน
- สร้างประสบการณ์ในการแสดงออกของเยาวชน
- เพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านมีรายได้เสริม

กลุ่มเป้าหมาย

- เยาวชนของแต่ละหมู่บ้าน อายุระหว่าง 15 – 25 ปี

เนื้อหาการอบรม

อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ปลุกผักสวนครัว การถนอมอาหาร

(6) จัดตั้งกฎกติกา

ผู้ใดขายยาเสพติด ทางหมู่บ้านจะตัดสิทธิ์ ดังนี้

1. ทางหมู่บ้านจะไม่ให้ยืมสิ่งของส่วนรวม
2. ถ้าหากมีความเดือดร้อน จะไม่ได้รับการช่วยเหลือทั้งครอบครัว
3. ตัดสิทธิสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
4. ไม่จ้างแรงงาน
5. ไม่ให้ความร่วมมือทุกอย่าง ทุกราย

ผู้เสพ

1. ไม่จ้างแรงงาน
2. ถ้าต้องการเลิกเสพ จะช่วยส่งสถานบำบัด
3. ถ้าเดือนแล้วไม่เลิก จะตัดสิทธิ์ทั้งครอบครัว เช่น การใช้ของส่วนรวม สวัสดิการทุกอย่าง

เนื่องจากกิจกรรมที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยลงความเห็นว่ กลุ่มข้าราชการยังมีส่วนร่วม น้อย จึงได้จัดประชุมทำความเข้าใจ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินโครงการ ในการดำเนินโครงการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อขอความร่วมมือและขอการสนับสนุนในการ ดำเนินโครงการ ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2543 ณ วัดมหาธาตุ มีข้าราชการและตัวแทนแกนนำ เข้าร่วมประชุม จำนวน 18 คน สาระสำคัญที่ได้จากการประชุม มีดังนี้

คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ แผนการดำเนินโครงการ ซึ่งกลุ่มเข้าใจ และยินดีให้การสนับสนุน ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การสอดส่องดูแล ควรดำเนินการดังนี้

ให้เด็กดูแลกันเอง จะยิ่งดีกว่า ให้ผู้ใหญ่สอดส่องดูแล ถ้าฝึกให้เด็กเข้มแข็ง รับผิดชอบได้ อนาคตถ้ามีอะไรเกิดขึ้น ก็สามารถรับได้ ปัญหาที่เป็นอยู่คือ ช่องว่างระหว่างครูกับเด็ก ผู้ปกครอง

2. การจัดหาอาชีพให้เยาวชน

การเสนอเรื่อง ซ่อมเครื่องยนต์, ไฟฟ้า ยังไม่ได้วางระบบไว้ ไม่มีขั้นตอน จะต้องมีการศึกษารายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง และถ้าเยาวชนต้องการจริง ทางการศึกษาออกโรงเรียน สนับสนุนได้

3. การจัดอบรมเยาวชน

- ควรเป็นหลักสูตรการมีส่วนร่วมในชุมชน ปลุกจิตสำนึก การจัดกิจกรรมรวมกลุ่มของเยาวชน

- ควรเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นหรือความต้องการของเยาวชน

- ควรมีวิทยากรที่เป็นพระด้วย ที่มีความเข้าใจวัยรุ่น

4. การสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง อบอุ้น

- ถ้าลูกหลานมีอาชีพ ลดภาระ ถ้าเป็นไปได้ น่าจะเป็นผลพวงมากกว่า คือการสร้างอาชีพมาก่อน แล้วจะเกิดความพึงพอใจ สุขภาพจิตดีขึ้น

5. การตั้งกฎกติกาในชุมชน

ในกลุ่มเยาวชน น่าจะมีการตั้งกฎกันขึ้นมาได้ แต่ในเรื่องของผู้ชาย คงทำได้ยาก และไม่ควรใช้คำว่า ผู้เสีย ควรใช้คำว่า เยาวชน มากกว่า ถ้าเป็นกฎระดับหมู่บ้านหมู่บ้านจะต้องคุยกันหลายฝ่าย โดยเฉพาะในเรื่องผู้ชาย จะมีความเข้มแข็งในการตัดขาดหรือไม่ ในเรื่องระบบเครือญาติ ถ้าผู้นำเข้มแข็งเพียงพอ ก็สามารถทำได้

6. ข้อเสนอแนะ

- การสนับสนุนด้านอาชีพ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องช่วยเหลือให้ตลอดรอดฝั่ง จัดหางานให้เด็กกลุ่มตัวอย่างฝึกอาชีพ เพื่อเป็นตัวอย่างต่อไป เด็กดึกขาศพติดต้องหาทางช่วยเหลือ เด็กมีความเสี่ยงได้ ต้องให้ความรู้การป้องกันการเสพยาเสพติด

- ผู้สร้างปัญหาในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชน ต้องหาวิธีการช่วยเหลือ

- ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

- การสร้างจิตสำนึก ซึ่งเชื่อว่า ถ้าประชาคมเข้มแข็งจริง ก็ช่วยนำกันไปได้

- เชื่อว่าโครงการส่งเสริมอาชีพนี้ จะช่วยเป็นตัวอย่างได้ อาจทำให้เยาวชนเห็นความสำคัญ และเลิกการใช้ยาเสพติด

เนื่องจากการดำเนินงานกิจกรรมที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยมีความเห็นตรงกันว่า เยาวชนหมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับการดำเนินโครงการเลย จึงได้จัดประชุมทำความเข้าใจเฉพาะกลุ่มเยาวชน หมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว โดยมีกลุ่มเยาวชนแกนนำ หมู่ 5 มาร่วมประชุมด้วย ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2544 ณ วัดมหาธาตุ มีเยาวชนเข้าร่วมประชุม จำนวน 25 คน สาระสำคัญที่ได้จากการประชุม มีดังนี้

- ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ แผนการดำเนินโครงการ ให้ที่ประชุมทราบ กลุ่มเข้าใจและยินดีร่วมกิจกรรมการดำเนินโครงการด้วย ซึ่งสรุปดังต่อไปนี้

1. กำหนดจัดอบรมฝึกทักษะชีวิตให้กับเยาวชน วันที่ 31 มีนาคม ถึง 1 เมษายน 2544 หลักสูตรการอบรม ผู้วิจัยจะกำหนดตามความต้องการของเยาวชน

2. ตัวแทนหมู่ที่ 5 ได้ชี้แจงทางการสนับสนุน กลุ่มเยาวชน บ้านห้วยลึก ได้มีการประชุมตกลงกัน ไม่เข้าใกล้สิ่งเสพติด สนับสนุนกีฬาแก่เยาวชน หันหน้าปรึกษาหารือกัน

3. ตัวแทนเยาวชนหมู่ที่ 5 ได้ดำเนินการโครงการเลี้ยงไก่ ปรากฏว่า ล้มเหลว และขณะนี้ ขอสนับสนุนการ ฝึกการซ่อมเครื่องยนต์เล็ก

4. ตัวแทนหมู่ที่ 1 เยาวชนห้วยลึก เป็นตัวอย่างที่ดี ขอให้เยาวชน หมู่ที่ 1 คัดเลือกประธานกลุ่มไว้ โดยอาจารย์สุทธิเวช จะเป็นที่ปรึกษาและให้เป็นแกนนำชักชวนเพื่อนร่วมกลุ่มไว้สร้างพลังที่มีคุณค่า

5. ตัวแทนเยาวชน จะประสานงานการรวมกลุ่ม และมาปรึกษาผู้ใหญ่ สนใจเรื่องเครื่องยนต์ อยากได้รับความรู้และทำงานได้ มีใบประกาศรับรอง

6. การประชุมครั้งต่อไป ควรทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร

7. ปลัดอบต.ยินดีให้การสนับสนุนตามความต้องการของเยาวชน เช่น การอบรม คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

จากการประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเยาวชน หมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินโครงการ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544 ทีมวิจัยได้รวบรวมข้อมูลบางส่วนประกอบการตัดสินใจในการอบรมสร้างเสริมทักษะชีวิตในกลุ่มเยาวชน โดยจัดค่ายเยาวชนเกี่ยวกับทักษะพัฒนาคุณภาพชีวิต ทีมวิจัยได้ดำเนินการจัดอบรม ในระหว่างวันที่ 31 มีนาคม 2544 ถึง วันที่ 2 เมษายน 2544 ณ วัดมหาธาตุ หมู่ที่ 1 ต.บ้านเสี้ยว อำเภอปากท่อ ซึ่งมีเยาวชนเข้าอบรมทั้งหมด 115 คน เป็นเพศชาย 70 คน เพศหญิง 45 คน อายุระหว่าง 13 – 15 ปี จากการสังเกตของทีมวิจัยในระหว่างการอบรม เยาวชนบางคนจะเดินเข้าเดินออกจากห้องประชุม กิจกรรมเนื้อหาที่สนใจก็จะนั่งฟัง กิจกรรมเนื้อหาที่ไม่สนใจก็จะเดินออกไปพักได้ต้นไม้ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องมีการแสดงออก บรรยากาศตอนเย็น เริ่มดีขึ้น เยาวชนเริ่มสนุกสนานเป็นกันเองมากขึ้น และเริ่มให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดการอบรมได้ประเมินความคิดเห็นเยาวชนที่เข้าอบรม สรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นของเยาวชนผู้เข้าอบรม ที่มีต่อโครงการสร้างเสริมทักษะชีวิตในกลุ่มเยาวชน
จำแนกเป็นรายข้อดังนี้

การประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1 เรื่องและเนื้อหาวิชาที่จัดอบรมครั้งนี้ เป็นที่น่าสนใจเพียงใด	4.192	.704	มาก
2 <u>ก่อน</u> ที่ท่านจะเข้ารับการอบรม ท่านมีความรู้ในเรื่องนี้เพียงใด	3.359	.683	ปานกลาง
3 <u>หลัง</u> จากอบรมแล้ว ท่านมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเหล่านี้เพียงใด	4.064	.902	มาก
4 วิทยากรที่ให้ความรู้ มีความเหมาะสมในวิชาที่มอบหมายเพียงใด	4.359	.805	มากที่สุด
5 สถานที่ในการฝึกอบรมครั้งนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด	4.000	.940	มาก
6 สถานที่พัก-หลับนอน ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด	3.244	1.407	ปานกลาง
7 ความสะดวกสบายในการฝึกอบรมครั้งนี้ ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด	3.987	.919	มาก
8 บรรยากาศในการฝึกอบรม ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด	4.192	.838	มาก
9 อาหารที่รับประทาน ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด	3.794	1.105	มาก
10 วิทยากรที่เลี้ยงประจำกลุ่ม ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด	4.423	.712	มากที่สุด
11 ท่านคิดว่า สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมครั้งนี้ นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันต่อสังคมได้เพียงใด	4.269	.767	มากที่สุด
12 ท่านคิดว่า ยาเสพติด เป็นปัญหาของสังคมมากเพียงใด	4.628	.775	มากที่สุด
13 ท่านสามารถแยกแยะความรักสามัคคีและสิ่งที่ชั่วร้ายในชีวิตของท่าน ได้เพียงใด	4.154	.981	มาก

เนื้อหาที่เยาวชนชอบมากที่สุดในการอบรมครั้งนี้ คือ

1. การแสดงและดนตรี
2. ความรู้เรื่องยาเสพติด
3. การร้องเพลง
4. การปฏิบัติและหาทางออก
5. การเล่นกีฬา

สิ่งที่เยาวชนคิดว่า ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ คือ

1. ความรู้และการแสดงออก และรู้จักปฏิเสธยาเสพติด
2. ได้สนุกสนานเกี่ยวกับกิจกรรม
3. ได้รู้จักเพื่อน ๆ หลายหมู่บ้าน และทำให้เกิดเครือข่าย
4. รู้เรื่องยาเสพติดและโทษของยาเสพติด
5. ความสามัคคี

สิ่งที่เยาวชนอยากจะบอกกับคณะวิทยากรเกี่ยวกับสิ่งเสพติด คือ

1. ขอบคุณที่คณะวิทยากรนำความรู้มาเผยแพร่แก่เยาวชน
2. จะพยายามห่างไกลยาเสพติด
3. อยากให้วิทยากรมาอบรมอีก
4. ในหมู่บ้านมีสิ่งเสพติด คือ ยาบ้าและกัญชา

หลังจากสิ้นสุดการอบรมแล้ว เยาวชนคิดว่าจะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำความรู้ไปเผยแพร่ในหมู่บ้านและครอบครัว
2. เอาไปบอกทุกคนที่ไม่มีโอกาสรู้ สอนน้อง สอนพี่ และเพื่อนที่ไม่มาอบรม

จากการอบรมสร้างเสริมทักษะชีวิตในกลุ่มเยาวชน จำนวน 3 วัน ทีมวิจัยได้สรุปกิจกรรมที่ดำเนินการได้ดังนี้

1. พิธีการเปิดอบรม ซึ่งครั้งแรกได้กำหนดให้ กำนัน ตำบลบ้านเสี้ยว เป็นประธานเปิดการอบรม แต่เนื่องจาก กำนันติดการประชุมคว้น เลยให้ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว และเป็นแกนนำของทีมวิจัย ได้กล่าวเปิดการอบรมแทน เพื่อให้เห็นคุณค่าของการให้เกียรติ การยกย่อง การยอมรับในสังคม และร่วมพิธีการที่มีเกียรติ สร้างความภาคภูมิใจ

2. ธรรมะ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยพระคุณเจ้า จากวัดอตุตรดิตถ์ธรรมาราม จังหวัดอุตรดิตถ์ ท่านได้เล่าประสบการณ์การเสพยาเสพติด ให้เยาวชนได้ฟังเป็นอุทาหรณ์ และเตือนใจให้ห่างไกลยาเสพติด โดยใช้ธรรมะ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต

3. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ละลายพฤติกรรมเยาวชน สร้างความคุ้นเคยกับเยาวชน เยาวชนได้รู้จักกันมากขึ้น และได้รับความสนุกสนาน ตลอดจนฝึกมารยาททางสังคม การอยู่ร่วมกัน และเข้าใจผู้อื่น

4. การรู้จักตนเอง ทำให้เยาวชนได้รู้จักกันหาตนเอง รู้จักข้อดี ข้อเสียของตนเอง และได้แนวทางแก้ไขและพัฒนาตัวเองมากขึ้น กิจกรรมที่ให้เยาวชนปฏิบัติ คือ ให้เยาวชนเขียนชื่อ - นามสกุล ลักษณะส่วนบุคคล ความสามารถของตนเอง ความสนใจพิเศษ สิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจ สิ่งเหมือนกัน และสิ่งที่แตกต่างกัน ลงในกระดาษที่แจกให้ สรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล ส่วนสูงเฉลี่ย 157.63 ซม. น้ำหนักเฉลี่ย 46.98 กก. ส่วนใหญ่มีรูปร่างสมส่วน ร้อยละ 45 รองลงมาคือ ผอม ร้อยละ 28 และสุดท้ายคือ อ้วน ร้อยละ 22

ความสามารถของตนเอง เยาวชนส่วนใหญ่ร้อยละ 93 ชอบเล่นกีฬา รองลงมาคือ ชอบร้องเพลง ร้อยละ 73 และสุดท้ายคือ ชอบเล่นดนตรี ร้อยละ 59

ความสนใจพิเศษ เยาวชนมีความสนใจที่แตกต่างกันจนเห็นได้ชัดเจน แต่มีสิ่งที่สนใจพิเศษเหมือนกันคือ การเล่นกีฬา รองลงมาคือ ร้องเพลง เล่นดนตรี และสนใจเรื่องการเรียนรู้

เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองภูมิใจ เยาวชนมีความภูมิใจที่แตกต่างกันชัดเจนมาก แต่ละคนแต่ละความคิด แต่สิ่งที่มีความภูมิใจคล้ายกันคือ ความสนใจตัวของตัวเอง รองลงมาคือ การเล่นกีฬาได้และการได้เป็นนักกีฬา รองลงมาคือ การได้เกิดมาเป็นคนไทย, ภูมิใจในผลการเรียนของตนเอง การที่ได้เกิดเป็นผู้ชาย และการที่ได้เกิดเป็นลูกของพ่อแม่ มีครอบครัวที่ดีและอบอุ่น

ส่วนสิ่งที่เหมือนกัน เยาวชนส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ชอบเล่นกีฬาเหมือนกัน รองลงมาคือ ร้องเพลง เล่นดนตรี ร้อยละ 29 ความสามารถของตนเอง ร้อยละ 8 และสุดท้ายคือ ได้เกิดมามีร่างกายครบ 32 ประการ ร้อยละ 5

สิ่งที่แตกต่างกัน เยาวชนส่วนใหญ่ร้อยละ 51 จะบอกถึงลักษณะของบุคคลที่แตกต่างกัน รองลงมาคือ ความชอบของแต่ละบุคคล ร้อยละ 17 รองลงมาคือ ความสามารถของแต่ละบุคคล ร้อยละ 8 และสุดท้ายคือ ชื่อ - สกุล ที่แตกต่างกัน ร้อยละ 7

5. การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอาชีพ จากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดอุดรดิตถ์ อาจารย์ได้กล่าวถึงรายละเอียด ความเป็นมาของศูนย์, วัตถุประสงค์, รายละเอียดหลักสูตรที่รับสมัคร คุณสมบัติของผู้สมัครการฝึกอาชีพ ตลอดจนกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน จากการสังเกต เยาวชนมีความสนใจในระดับหนึ่ง และสนใจที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะฝึกอาชีพต่อไป โดยมีการรวบรวมรายชื่อตามความสนใจของแต่ละกลุ่ม

6. ไพบินมหาสนุก ทำให้เยาวชนเกิดทักษะการสร้างทีมงาน เกิดความสามัคคี เกิดความสนุกสนาน และฝึกความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมไพบินมหาสนุก จากการสังเกตของทีมวิจัย เยาวชนมีความกระตือรือร้นร่วมกิจกรรม เต็มอกเต็มใจในการทำงาน มีการปรึกษาหารือกันในกลุ่ม มีการสื่อสารให้กลุ่มเข้าใจกัน ทำตามความคิดเห็นของกลุ่ม แสดงความคิดเห็น ช่วยกันทำงานทุก

อย่างด้วยความสนุกสนาน ภายในแต่ละกลุ่มก็จะมีบางคนที่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น แต่ก็ช่วยกลุ่มทำงาน

7. ดนตรีและการแสดง ทำให้เยาวชนกล้าแสดงออก กล้าที่จะคิด และพูด ได้รับความเพลิดเพลิน และสนุกสนาน จากการสังเกต เยาวชนแต่ละคน หน้าตาสดใส เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ แต่ละกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์กล้าที่จะแสดงออก

8. ออกกำลังกายตอนเช้า เพื่อสุขภาพของเยาวชน เกิดความสามัคคี สุขภาพแข็งแรง

9. ร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน ด้วยความสุขและอิมท้อง พร้อมหน้าพร้อมตา ทั้งเยาวชน ทีมวิจัย ทีมวิทยากร และกลุ่มแกนนำต่าง ๆ

10. มหัศจรรย์ใกล้ตัว เนื้อหาเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงชนิดของยาเสพติด อาการที่เกิดจากการเสพสารเสพติด โดยให้แบ่งกลุ่มย่อยเป็น 9 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาจากบทบาทสมมติที่วิทยากรยกตัวอย่างของเหตุการณ์การติดยาเสพติดของมนัสให้ฟัง โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันอธิบายตามประเด็น ทั้ง 6 ประเด็น ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1) ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อได้รับข่าวจากหนังสือพิมพ์

- รู้สึกสงสารที่มีลูกติดยาเสพติด
- รู้สึกโศกของยาบ้า
- สลดใจ เกิดการเรียนรู้ เกิดการป้องกัน ทำโดยไม่ได้ยังคิด จึงทำให้พ่อแม่ตาย
- รู้สึกสะเทือนใจ ในการกระทำของมนัส ที่ได้ทำร้ายทั้งตัวเอง และพ่อแม่ถึงแก่ความตาย
- รู้สึกสงสารผู้ที่เป็นพ่อ เป็นแม่ ที่ถูกเป็นคนเลว ติดยาเสพติด และติดยาเสพติดจนฆ่าพ่อแม่
- รู้สึกสงสารพ่อแม่มาก เกิดความเกลียดลูก คนที่ทำร้ายพ่อแม่
- รู้สึกสงสารพ่อแม่ รู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- รู้สึกสงสารพ่อแม่ , สลดใจ , ตื่นเต้น แล้วทำให้รู้ว่า สิ่งเสพติดเป็นภัยต่อชีวิต

2) จากประสบการณ์ พฤติกรรมของคนติดยาเป็นอย่างไร ให้เยาวชนช่วยกันระดมความคิด

- ขาดสติ ขยับตัวเองไม่ได้ , ผอมโซ , ใจละเมอ , หวาดระแวง และเพื่อฝัน

- คู้มคั่ง ต้องการเสพในปริมาณมากขึ้น
- ขาดสติ ทำให้วู่วาม ทำอะไรลงไปโดยไม่คิด ให้เกิดความสูญเสียขึ้นภายในครอบครัว
- ผอม ซีดเหลือง หงุดหงิดง่ายเมื่อขาดยา
- บ้าคลั่ง และไม่มีสติ
- ใจร้อน โกรธง่าย หงุดหงิด เมื่อต้องการยา
- อารมณ์ฉุนเฉียว เจ็บขริบ มีลัทธิลบลบใน กระวนกระวาย
- บ้าคลั่ง มึนเมา ร่างกายทรุดโทรม ใจละเมอ

3) สาเหตุที่เยาวชนติดยาเสพติด จากการรับรู้ของเยาวชน มีดังนี้

- อยากลอง เพราะเป็นแฟชั่นของหมู่วัยรุ่น
- ปัญหาครอบครัว
- ไม่เป็นตัวของตัวเอง ถูกเพื่อนที่ติดยาชักจูง
- ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- การคบเพื่อน
- ต้องการดึงดูดความสนใจ

4) ความคิดเห็นเมื่อคนในครอบครัวติดยาเสพติด จะมีผลกระทบในครอบครัว คือ

- ครอบครัวแตกแยก
- เกิดปัญหาการเงิน
- ครอบครัวต้องเสียคนที่รักไป
- ทำให้ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียง
- ทำให้พ่อแม่ลำบาก ทำงานมาก ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน
- ทำให้เสียอนาคต เสียเวลา เสียทรัพย์สินที่มีอยู่
- ทำให้ครอบครัวไม่อบอุ่น ไม่มีความสุข และเดือดร้อนเรื่องการเงิน
- ทำให้เสียเงินเสียทอง เพราะลูกเอาไปซื้อยาเสพติด
- ขาดความอบอุ่นในครอบครัว

- ร่างกายทรุดโทรม
- เกิดการทะเลาะวิวาท

5) ผลกระทบ หรือความเดือดร้อน ของยาเสพติดที่มีต่อคนในชุมชน

- เกิดการลักขโมยในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่ไว้วางใจ
- ทำให้หมู่บ้านเสียภาพพจน์ และเป็นอันตรายต่อผู้อื่น
- ทำให้เยาวชนเกิดการแตกแยก แบ่งพรรคแบ่งพวก
- ทำให้หมู่บ้านขาดความสงบ เดือดร้อน เกิดความแตกแยก
- หมู่บ้านไม่มีการพัฒนา
- เกิดการก่ออาชญากรรม เช่น ทำร้ายผู้อื่น และเป็นเหตุของความเสียหายแห่งชีวิตและทรัพย์สินผู้อื่น
- ทำให้สังคมแย่ลง ไม่เจริญก้าวหน้า และไม่มีความสามัคคี

6) ท่านต้องการให้เหตุการณ์อย่างนี้ เกิดขึ้นในครอบครัวของท่านหรือไม่ ถ้าไม่ต้องการ ท่านจะปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะห่างไกลยาเสพติด

ไม่ต้องการ และจะปฏิบัติดังนี้

- รู้ถึงคุณและโทษของยาเสพติด และหันมาเล่นกีฬา
- ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- จะเชื่อฟังพ่อแม่ และจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และจะไม่คบกับเพื่อนติดยา ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไปเล่นกีฬา อ่านหนังสือ ฟังเพลง
- ไม่คิดหรือลองเสพยาเสพติด ถ้าเกิดลองไปแล้ว ก็ควรเลิก
- ควรหันมาเล่นกีฬา
- ไม่ทดลองเสพยา ไม่ว่าจะมึนหรือชักรวนก็ตาม
- โดยที่สมาชิกในครอบครัว ควรให้ความสนใจและชักนำในสิ่งที่ดี เช่น ออกกำลังกาย เล่นกีฬา เล่นดนตรี เมื่อมีปัญหา เราควรให้เหตุผลของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ดีกว่าการใช้อารมณ์
- กายแฟ่ยนดี
- ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น เล่นกีฬา อ่านหนังสือ ดูหนัง ฟังเพลง

7) ให้ท่านคำนวณดูว่า ถ้าท่านใช้ยาแก้วันละ 1 เม็ด ตั้งแต่อายุ 15-60 ปี จะต้องใช้เงินซื้อยาเป็นจำนวนทั้งสิ้นเท่าไร

$$- 100 \text{ บาท} \times 1 \text{ เม็ด} \times 365 \text{ วัน} \times 45 \text{ ปี} = 1,642,500 \text{ บาท}$$

$$- 120 \text{ บาท} \times 1 \text{ เม็ด} \times 365 \text{ วัน} \times 45 \text{ ปี} = 1,971,000 \text{ บาท}$$

$$- 80 \text{ บาท} \times 1 \text{ เม็ด} \times 365 \text{ วัน} \times 45 \text{ ปี} = 1,314,000 \text{ บาท}$$

11. ทักษะการเตือน / ทักษะการปฏิเสธ เพื่อให้เยาวชนสามารถใช้ทักษะการปฏิเสธในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเด็ดขาดและเหมาะสม จากการสังเกตของทีมวิจัย เยาวชนสนใจวิชานี้พอสมควร และจากการประเมินหลังการอบรม เยาวชนมีความพึงพอใจในวิชานี้ ร้อยละ 34

12. การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ เพื่อให้เยาวชนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติและทันท่วงทีและถูกต้อง จากการประเมิน เยาวชนมีความพึงพอใจในวิชานี้ ร้อยละ 4 และสรุปผลการแก้ปัญหาได้ดังนี้

1) ปัญหาติดขนม

แนวทางแก้ไข ไม่พกเงิน ไม่เก็บขนม ไม่ทานของจุจิก ไม่ไปตลาด ประหยัดเงิน ไม่ออกนอกบ้าน กินขนมแทนข้าว ไม่ไปซื้อลูกอม ไม่เอาขนมใส่กระเป๋า และใครเอานมมาให้ ก็ไม่กิน

2) ปัญหาการเรียน

แนวทางแก้ไข ไม่โดดเรียน ไม่นอนหลับในห้องเรียน ทำงานที่อาจารย์สั่งเสมอ เป็นเด็กดี เชื่อฟังอาจารย์เสมอๆ ตั้งใจเรียน ไม่ใจลอยเวลาเรียน ถ้าอาจารย์สั่งให้ทำกิจกรรมก็ควรทำ ไม่ไปเที่ยว อ่านหนังสือ เตรียมอ่านหนังสือก่อนสอบ ดูโทรทัศน์น้อยลง ไม่เกรงเป็นตัวของตัวเอง ไม่ตามเพื่อน ไม่คบเพื่อนเกร หรืออันธพาล คบคนเรียนเก่ง ให้ครูสอนมาก ๆ ไม่เล่นมากจนเกินไป ไปซื้อหนังสือมาอ่าน เมื่อไม่ได้ ควรถามผู้รู้ และเอาใจใส่วิชาที่เราไม่ได้

3) ปัญหาติดบุหรี่

แนวทางแก้ไข ไม่คบเพื่อนชั่ว ไม่เอาเงินติดกระเป๋า ทำงานอยู่กับบ้าน ไม่เอาของไปขาย ไม่ไปตลาด ไม่ขอพ่อแม่ ไม่ซื้ออีก ไม่ขโมยเงิน เลิกเล่นพยายามสูบบุหรี่ๆ ห้ามปลูกต้นยา ห้ามซื้อขาย และหลีกเลี่ยงแหล่ง

4) ปัญหาจะเรียนต่อหรือทำงาน

แนวทางแก้ไข ไปหาพี่สาว ให้พี่สาวหางานให้ เรียนด้วย ทำงานด้วย ตามเพื่อนที่ทำงานมาก่อน ไปหางานทำเอง ไม่เรียน อยู่บ้านช่วยแม่ทำงานอยู่กับบ้าน

5) ปัญหาไม่มีเงินใช้จ่าย

แนวทางแก้ไข ปลุกฝึกขาย ขอพ่อแม่ หางานทำ อยู่บ้านมองดูโทรทัศน์ เก็บใส่กระปุกออมสิน รับจ้างอยู่บ้าน ไปทำงานที่กรุงเทพฯ หาของไปขาย ใช้เงินในสิ่งที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย และลดการเที่ยวลง

6) ปัญหาใช้เงินมาก

แนวทางแก้ไข ไปเที่ยวเตร่ไหน ไม่นำเงินติดตัวไปมาก คิดก่อนซื้ออะไร อยู่แต่ในบ้าน ไม่ขอเงินพ่อแม่มาก ไม่ไปเที่ยวกับเพื่อนบ่อย ไม่ต้องไปหาเพื่อน ถ้าซื้อของไม่จำเป็น ไม่ต้องซื้อ ใช้เงินเท่าที่จำเป็นจริง ๆ ใช้เงินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และใช้เงินให้น้อย ๆ

7) ปัญหาติดเพลง

แนวทางแก้ไข งดการฟังเพลง นอนพักผ่อน กินขนมเล่น ไปเล่นกับเพื่อน ทำเวลาว่างให้เป็นประโยชน์

8) ปัญหาติดเกมส์

แนวทางแก้ไข ไม่เล่นแล้ว เอาไปทิ้ง ไม่ไปใกล้ ๆ ร้านเกมส์ ไม่ไปร้านเกมส์ เอาไปบริจาค ไม่ไปซื้ออีก บอกให้พ่อแม่เก็บเงินดี ๆ ไม่ไปเที่ยว และไม่เอาเงินไปเที่ยวมาก ๆ

9) ปัญหาติดการพนัน

แนวทางแก้ไข, นอนอ่านหนังสืออยู่ที่บ้าน ไม่ไปเที่ยวหาเพื่อนฝูง ไม่คบคนเล่นการพนัน ไม่ขโมยเงิน ไปปรึกษาพ่อแม่และแม่ ไม่เอาเงินติดกระเป๋า ไม่เอาของในบ้านไปจำหน่าย ไม่ไปดูคนเล่นการพนัน เด็ดขาดไม่ไหว ไม่คิดเกี่ยวกับการพนัน ไม่ชวนเพื่อนไปเล่นการพนัน ไม่ออกไปเที่ยวกลางคืน ขยันทำงาน ไม่ยืมเงินเอาไปเล่นการพนัน คบเพื่อนที่ดี เชื่อฟังพ่อแม่ และไม่มีเงินก็เลิก

10) ปัญหาติดการดูหนัง

แนวทางแก้ไข งดการดูหนัง นอนพักผ่อน กินขนมเล่น ไม่คิดถึงโทรทัศน์ ไปเล่นกับเพื่อน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

11) ปัญหาต้นสาท

แนวทางแก้ไข พยายามเดินเข้าให้เป็นความเคยชิน ทำตัวให้กระปรี้กระเปร่า
ตั้งนาฬิกาปลุก และไม่มึนคนดึก

12) ปัญหาติดสุรา

แนวทางแก้ไข ไม่เอาเงินติดกระเป๋า ไม่ขายบ้านและที่ดิน ไม่คบเพื่อนชั่ว
ไม่เอาของไปขาย ทำงานอยู่กับบ้าน ไม่ทำงานหนัก ไม่ไปตลาด ไม่ไปเที่ยว ไม่ไปหา
เพื่อน และไม่กินสุรา

13) ปัญหาติดผู้หญิง

แนวทางแก้ไข นอนหลับอยู่บ้าน ไปให้หมอดัดทั้ง และเปลี่ยนจากสิ่งเหล่านี้
ไปเล่นกีฬา

14) ปัญหาติดยาบ้า

แนวทางแก้ไข ไม่คบเพื่อนชั่ว ไม่กิน ไม่ขายด้วย เชื่อฟังพ่อแม่ และไม่ทำผิด
ศีล 5

15) ปัญหาเป็นโรคคอพอก

แนวทางแก้ไข กินอาหารทะเลประจำ หมั่นกินเกลือ กินยาที่หมอ โรงพยาบาล
สั่ง สม่าเสมอ นอนพักผ่อนให้มาก ๆ และไม่ดื่มน้ำที่ไม่สะอาด

13. กรอบครัวในฝัน เพื่อให้เยาวชนศึกษาสภาพครอบครัวของตนเอง และสามารถ
อธิบายการปฏิบัติตนต่อครอบครัวได้ วิทยากรได้จัดให้เยาวชนแบ่งกลุ่มออกเป็น 9 กลุ่ม แต่ละ
กลุ่มช่วยกันคิด ช่วยกันเขียนในกระดาษชาร์จที่วิทยากรแจกให้ ในหัวข้อ สภาพครอบครัวของฉัน
ครอบครัวที่ฉันปรารถนา และวิธีการปฏิบัติตน เพื่อจะนำไปสู่ความปรารถนานั้น ทีมวิจัยได้สรุป
เป็นภาพรวมทั้งหมดไว้ดังนี้

สภาพครอบครัวของฉัน

1. มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน พ่อแม่แยกทางกัน
2. พ่อติดเหล้า ทำให้เกิดทะเลาะวิวาทกับแม่
3. พ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัด อยู่บ้านกับน้อง 2 คน
4. ครอบครัวยากจน
5. รักลูกไม่เท่ากัน

6. พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ หรือมีเวลาให้จนเกินไป

ครอบครัวที่ฉันปรารถนา

1. ต้องการให้ทุกคนในครอบครัว มีความสามัคคีกันและรักใคร่ปรองดองกัน
2. อยากให้ครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่อยู่พร้อมหน้า อยากให้พ่อเลิกเหล้า
3. อยากให้ครอบครัวมีเงินพอใช้
4. อยากมีงานทำที่มั่นคง
5. อยากให้พ่อแม่รักลูกเท่ากัน ไม่ลำเอียง และมีเหตุผล
6. อยากให้พ่อแม่มีเวลาให้กับลูก ๆ บ้าง หรือปล่อยให้ลูกมีเวลาเป็นของตัวเอง
7. อยากให้พ่อแม่กลับมาอยู่บ้าน

วิธีปฏิบัติตน เพื่อจะนำไปสู่ความปรารถนานั้น

1. พ่อแม่เข้าใจกัน
2. เป็นคนดีของพ่อแม่ เชื่อฟังพ่อแม่
3. ไม่ฟังคำยุยงของผู้อื่น
4. ไม่เอาแต่ใจตนเอง
5. บอกให้พ่อเลิกเหล้า และให้เวลาของการเลิกเหล้า
6. บอกพ่อกับแม่ เวลามีปัญหาอะไรก็ขอให้ใช้เหตุผลคุยกัน
7. ไม่ใช้เงินฟุ่มเฟือย ช่วยพ่อแม่ประหยัด
8. ช่วยกันหารายได้
9. รับรู้ปัญหาของครอบครัว และช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
10. รักใคร่ปรองดองกัน มีความสามัคคี
11. ไม่ทะเลาะกัน ไม่เสพยาของมึนเมา
12. หางานที่มั่นคงทำ
13. ไม่มีอคติกับพ่อแม่
14. ทำสิ่งที่เกิดความภาคภูมิใจกับพ่อแม่
15. ให้ความสำคัญกับครอบครัว

16. อธิบายปัญหาให้พ่อแม่เข้าใจถึงปัญหาที่มีอยู่ในขณะนั้น

17. ให้พ่อแม่กลับมาทำไร่ ทำสวน อยู่ที่บ้าน ต้องการให้รัฐบาลหางานให้ทำอยู่
ท้องถิ่นของตนเอง

14. กีฬาชาวค่าย เพื่อให้เยาวชนปลูกฝังทัศนคติที่มีต่อการเล่นกีฬาที่บ้าน และฝึกให้เป็นคนมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย วิทยากรได้ให้เยาวชนแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ยืนเข้าแถวเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อที่จะเตรียมพร้อมเล่นกีฬา ดังนี้ แข่งวิ่งกระสอบ ปิดดาตีปี๊บ วิ่งเปรี้ยว วิ่งเก็บของ ชี้นำส่งเมือง จากการสังเกตของทีมวิจัย เยาวชนได้รับความสนุกสนานมาก ร่วมมือร่วมแรงกันในกลุ่มเพื่อที่จะเอาชนะในแต่ละกิจกรรม ถึงแม้แดดในสนามจะร้อนไปหน่อย แต่พวกเขาก็เล่นด้วยความตั้งใจและสนุกสนาน

15. รับขวัญคนดี เพื่อให้เยาวชนได้ใกล้ชิดผู้นำชุมชนและบิดามารดา และมีการขอโทษพร้อมกับรับขวัญเยาวชนในเวลาเดียวกัน และให้เห็นคุณค่าของการให้เกียรติ การยกย่อง และการยอมรับกันในสังคม จากการสังเกต เป็นกิจกรรมที่ประทับใจของเยาวชนเป็นอย่างมาก เป็นบรรยากาศที่อบอุ่น ผู้นำชุมชน บิดามารดา ผู้หลักผู้ใหญ่ ผูกข้อมือรับขวัญเยาวชนทุกคน เยาวชนมีความประทับใจและมีความสุข บรรยากาศเป็นกันเองมาก

16. เพลงจุดประกายด้านกัญชาเสพติด เพื่อให้เยาวชนได้ความรู้เรื่องยาเสพติด และมีความสนุกสนาน และได้รับความเพลิดเพลิน วิทยากรให้เนื้อเพลงแก่เยาวชนทุกคน ร้องเพลงตามวิทยากร และร้องกันเองเมื่อชำนาญแล้ว บางครั้งมีการร้องเพลงสลับกัน โดยแบ่งกันร้องคนละท่อน หรือคนละบรรทัด เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงกัน

17. คบเพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว เพื่อให้เยาวชนรู้จักหลักของการคบเพื่อน รู้จักเกี่ยวกับคนที่ควรคบ ไม่ควรคบได้ และรู้จักหลักปฏิบัติต่อกันระหว่างมิตรสหาย วิทยากรได้อธิบายและแจกเอกสารให้เยาวชนไว้ศึกษาเพิ่มเติม จากการประเมิน เยาวชนชอบวิชานี้ ร้อยละ 8

18. กิจกรรมเผาผีร้าย และวางแผนชีวิต เพื่อให้เยาวชนขจัดสิ่งที่ไม่ดีที่กำลังปฏิบัติอยู่ออกจากตัวเองด้วยความสมัครใจ, รู้จักแยกแยะสิ่งดี-ไม่ดี และรู้จักวางแผนชีวิตให้ดำเนินไปอย่างมีความสุข วิทยากรให้เยาวชนเขียนลงในกระดาษที่แจกให้ และให้เขียนข้อความไม่ดีของตัวเองที่ได้กระทำที่ผ่านมาลงในกระดาษ มากกว่า 1 ข้อก็ได้ แล้วให้เยาวชนลงไปล้อมวงในสนาม เอากระดาษที่เขียนแล้ว ลงไปกองไว้ตรงกลางวง หลังจากนั้นให้ตัวแทนเอาไม้ขีดไปจุดเผาผีร้ายออกจากชีวิต เยาวชนจะเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างเบิกบาน โดยไม่ตกเป็นทาสของยาเสพติดอีกต่อไป

19. ประสบการณ์ชีวิตในสิ่งแวดล้อมของยาเสพติด โดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ พร้อมด้วยผู้มีประสบการณ์ในการเสพสารเสพติด เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้จาก

ประสบการณ์ของผู้ที่เคยเสพมาแล้ว ได้รู้ถึงสาเหตุที่เสพ อาการที่เกิดขึ้นจากการเสพ ข้อดี และข้อเสียของการเสพสารเสพติด จากการสังเกต เยาวชนสนใจมาก โดยดูได้จากการตั้งคำถาม วิทยากรเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะถามเรื่องส่วนตัวของวิทยากร สาเหตุของการเสพสารเสพติด สาเหตุของการเลิกเสพสารเสพติด

20. กิจกรรมอำลาอาลัย เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน สะท้อนความรู้สึก ผูกพัน เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดความภูมิใจในการร่วมกิจกรรม เกิดความประทับใจ และมีความสามัคคีกัน วิทยากรได้ให้ตัวแทนแกนนำหมู่บ้าน ประมาณ 2 - 3 คน ให้คัดสรรใจ เยาวชน ต่อจากนั้นก็มีการดื่ม น้ำสาบาน ว่าจะเป็นคนดีต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อชุมชน จากนั้นก็ร้องเพลง สามัคคีชุมนุม เพลงสัญญาใจ พร้อม ๆ กันทั้งแกนนำหมู่บ้าน วิทยากร ทีมวิจัย และเยาวชน จากการสังเกตของทีมวิจัย เป็นบรรยากาศที่เป็นกันเองมาก น่าประทับใจ และเก็บไว้ในความทรงจำไม่รู้ลืม สำหรับการอบรมเยาวชนแกนนำเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 2 เมษายน 2544 ณ วัดมหาธาตุ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า

8. การติดตาม / ประเมินผล การนำรูปแบบไปใช้

คณะผู้วิจัยจัดประชุมติดตามผลการดำเนินงานของผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้นำ หลัง จากการ อบรมสร้างเสริมทักษะคุณภาพชีวิตในกลุ่มเยาวชน เสร็จสิ้นแล้ว เพื่อเป็นการสรุปผลการดำเนินงานและติดตามการดำเนินตามรูปแบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำในการเฝ้าระวังและป้องกัน สารเสพติด ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 ณ วัดมหาธาตุ มีแกนนำเข้าร่วมประชุม จำนวน 29 คน สารสำคัญที่ได้จากการประชุม ดังนี้

1) เสนอผลการอบรม ที่ผ่านมาโดยสรุป ดังนี้ เยาวชนได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรม คือ

- ขอบคุณที่อาจารย์ได้มาให้ความรู้ และอยากให้นำอบรมอีก
- ในหมู่บ้านมีสิ่งเสพติด คือ ยาบ้า และกัญชา
- เอาไปบอกทุกคนที่ไม่มีโอกาสรู้ สอนน้อง สอนพี่ และเพื่อนที่ไม่มาอบรม
- นำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และนำความรู้ไปเผยแพร่ในหมู่บ้าน และครอบครัว
- ได้รับความสนุกสนาน และได้เล่นเกมส์ ตลอดจนได้ร้องเพลง

2) ติดตามเรื่องการจัดกลุ่มเยาวชนเพื่อฝึกอาชีพ ที่มีรายชื่อไว้ทั้ง 6 หมู่บ้าน

- 3) ผู้นำชุมชนและแกนนำ ได้ดำเนินงานตามรูปแบบที่ได้กำหนดร่วมกันอย่างไรบ้าง
เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและป้องกันสารเสพติด

ผู้นำชุมชน : มีการพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มของผู้นำและกลุ่มของแกนนำ ผู้ใหญ่บ้านประชุม
บอกประชาชนในการประชุมประจำเดือน

กลุ่มแกนนำ : เรื่องการตั้งกฎกติกาในหมู่บ้าน ยังไม่ได้ดำเนินการ เพียงแต่ได้ประชาสัมพันธ์ให้
ทราบกันทั่วหน้า ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นไปได้

กลุ่มแกนนำ : หมู่ที่ 2, 3, 4 ในปี 2544 เป็นหมู่บ้านปลอดสารเสพติด

กลุ่มแกนนำ : ให้เยาวชนดูแลกันเอง ป้องกันและเฝ้าระวังกันเอง ผู้ใหญ่ไม่จำเป็นต้องไปดูแล

หลังจากคณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดย
ความร่วมมือของผู้นำชุมชน ในตำบลบ้านเลี้ยว ไปแล้วนั้น เพื่อเป็นการติดตามและประเมินผล
ในการดำเนินตามรูปแบบที่ได้ร่วมกันคิดและกำหนดขึ้นมาใช้ในชุมชน ที่ประชุมจึงได้จัดประชุม
แกนนำทุกกลุ่ม ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2544 ณ วัดมหาธาตุ มีแกนนำเข้าร่วมประชุม จำนวน
20 คน สารสำคัญที่ได้จากการประชุม มีดังนี้

แกนนำหมู่บ้านในตำบลบ้านเลี้ยว ได้นำไปปฏิบัติในชุมชน คือ

1. ประชุมชี้แจงในที่ประชุมประจำเดือนและงานวัดทุกครั้ง เรื่องการเสพ การขาย
การป้องกันและเฝ้าระวัง สารเสพติด และติดตามดูแลถึงบ้านทุกครั้ง ดังคำพูดของกำนัน ที่กล่าวว่า
“อยากให้เยาวชนเลิกเสพ และให้ผู้ขายลดน้อยลง ในเมื่อมีฐานะดี มีความมั่นคงแล้ว ก็
อยากจะให้เลิกขาย แต่วยังไม่ได้คุยกับผู้ขาย ในงานวัดผมก็เคยพูด อย่างผู้ที่ซื้อขายอยู่ขณะนี้ ก็
อยากให้เลิก เพราะว่ามันเป็นภัยต่อลูกหลานของเรา มันจะแย่ เพราะกินอยู่บนความทุกข์ของ
คนอื่น มันก็ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรมาก อีกหน่อยก็ล้มหายตายจาก เป็นกรรมเป็นเวร เพื่อให้
คนข้างหลังรับทุกข์ บ้านเมืองก็ไม่ค่อยดี”

2. ได้รับข้อมูลการเสพของเยาวชน นำไปบอกบิดามารดา และนำเข้าที่ประชุม
ประจำเดือน โดยไม่เอ่ยชื่อผู้เสพ ดังคำพูดของลุงอ้อ ผู้นำชุมชนของหมู่ 5 ที่กล่าวว่า “ประจัน
ในที่ประชุม แต่ไม่เอ่ยชื่อ คนที่ขาย ถ้าได้ทำก็ยอมรับ เพราะมีเจ้าหน้าที่คอยจับตามองอยู่ เดียวมัน
เกิดเสียหายขึ้นมา ถูกจับกันมา มันจะเสียเงินเสียทองเกิดขึ้น ทำให้หมู่บ้านเสื่อมเสีย หมู่บ้านเรา
คนดีมันเยอะ คนชั่วคนเดียวมันก็ทำให้เลวไปหมด แล้วก็ดักเตือนผู้ปกครองให้ดูแลบ้าง การ
กระทำอย่างนี้มันเสียหาย หมู่บ้านเราไม่มีเลย เพราะว่าสารเสพติดไม่มีใครยอมรับ ส่วนมากพูด
กับเหิน ส่วนมากผมจะรู้จากตำรวจนี่แหละ ตำรวจจะบอกว่า คนนี้ค้ายา ไปจับตาดูให้ดิ้นะ ผมเอา
เข้าที่ประชุมทันที แต่ไม่เอ่ยชื่อ”

3. เฝ้าระวังและป้องกันการเสพยาเสพติด โดยการสอดส่องดูแลของผู้นำและแกนนำ เมื่อพบเห็นก็ให้ตักเตือน ดังคำพูดของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ว่า “แกนนำทั้งหมด รวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน คอยสอดส่องดูแล” และคำพูดของกลุ่มแกนนำแม่บ้านว่า “แนะนำ ถ้าเห็นเด็กเขาเสพยา ก็บอกว่า มันไม่ดี”

4. ดำรงนำข้อมูล ผู้ชาย ผู้เสพยา ให้แก่ผู้นำ แกนนำ เพื่อหาทางแก้ไขและป้องกันต่อไป ซึ่งมีคำพูดสนับสนุนจากลุงอ้อ “ส่วนมากผมจะรู้จากตำรวจนี่แหละ ตำรวจจะบอกว่า คนนี้ค้ายา ไปจับตาดูให้ดิฉันะ ผมเอาเข้าที่ประชุมทันที แต่ไม่เอ่ยชื่อ”

ผู้วิจัยเสนอผลความก้าวหน้าของโครงการที่สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ ในวันที่ 9 มิถุนายน 2544 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิข้อเสนอแนะ และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการต่อไป โดยผู้นำเสนอคือ : ตัวแทนทีมวิจัย ตัวแทนผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มแกนนำ

คณะผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะและข้อซักถาม จากที่ประชุม ได้ดังนี้

พัฒนาชุมชน จังหวัดอุดรดิตถ์ ให้ข้อเสนอแนะว่า

- : ทุกกิจกรรม อยากให้ชุมชนเกิดการแก้ปัญหา จากประชาชนและผู้นำ
- : ทำอย่างไร? จึงจะให้เกิด เวทีชาวบ้าน จะร่วมกันอย่างไร เพราะมันมีหลายเรื่อง
- : ทำอย่างไร? ประชาชนจึงจะตระหนัก จึงจะคิด ให้ประชาชนมาร่วมเวทีชาวบ้าน
- : ทำอย่างไร? จึงจะจัด เวทีชาวบ้าน ด้วยกระบวนการและมีคุณภาพ หรือจะปล่อยเวทีธรรมชาติ ปล่อยให้วัด อาจารย์สงบ
- : ผมขอชื่นชมทีมวิจัย ถ้าผลการวิจัยแล้วเสร็จ ผมจะขอแนวคิดไปขยายดู

คุณไพโรจน์ ตัวแทนศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดอุดรดิตถ์ ให้ข้อสังเกตว่า

- : “เป็นเรื่องที่ดี ยอดเยี่ยม แต่ผมเป็นห่วงที่ภาครัฐ ที่เสนอข้อมูลไว้ ร้อยละ 25 เป็นกลุ่มของผู้เสพยา มากกว่าร้อยละ 25 เป็นกลุ่มของผู้ขาย มันจะบรรลยทั้งประเทศ”

คุณพร้อม : “ขบวนการได้เดินทางมาถูกทางแล้ว จะเกิดให้ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาเองได้ เดียวนี้ เวทีประชาคม มันเคลื่อนไปหมด เวทีประชาคม ควรเดินทางต่อไปมั๊ย? เวทีที่จัดชุมชน จัดอย่างไร? กระบวนการความคิดมันสำคัญ โดยเฉพาะกระบวนการเชิงความคิดมีระบบกระบวนการความคิดเชิงซับซ้อน บางครั้งปัญหาบางตัว มันแก้ไขปัญหาเองได้ บางครั้งมันกระทบกับเบื้องล่าง จุดข้าง

เคียง เบื่องบน น่าจะหาจุดความคิด จุดที่เหมาะสมมาจุดหนึ่ง อาจจะลงมือเพียงเล็กน้อย อาจจะแก้ปัญหาระบบ”

คุณสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้ข้อคิดเห็นว่า

: แนวคิด มี 2 แนวทาง ที่สำคัญ คือ

- 1) ทำอย่างไร คึงตัวออกจากผู้เสพ ต้องรู้ว่า กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้เสพ อยู่ที่ไหน
- 2) คึงคนออกจากยา ก็ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ แล้วหาทางป้องกัน ลดด้วยโดยไม่ มีผู้ผลิต จริง ๆ แล้ว ทุกปัญหาอยู่ที่ประชาชน การเอาจริงเอาจังของทุกคน ความเข้มแข็งของชุมชน ก็จะเกิดขึ้น ปัญหา ก็จะลดลงได้

เพราะฉะนั้น ถ้ารู้ปัญหาเกิดที่ไหน อย่างไร ก็สามารถแก้ไขได้ น่ายินดีของ ตำบลบ้านเสี้ยว ปัญหา ก็ลดลงเรื่อย ๆ คงจะไปขยายผลมากขึ้น

พระคุณเจ้า วัดหาดสองแคว ให้แนวคิดว่า

: พรสวรรค์ พรแสวง ความรู้ ความสามารถ เรื่องที่ไม่เคยได้ยิน ก็ได้ยิน ส่วน มากศึกษาแต่ทางธรรม “โครงสร้างต่าง ๆ ถ้าเราได้ร่วมคิดร่วมทำ ทุกอย่างก็สม ประสงค์” อุเทศ = ร่วมคิด

นิเทศ = ร่วมทำ

อุปนิเทศ = ช่วยแก้ปัญหา

หลังจากประชุมแกนนำทุกกลุ่ม ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2544 ณ วัดมหาธาตุไปแล้ว พูด ถึงรูปแบบและข้อปฏิบัติในการดำเนินการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน คณะผู้ วิจัยและแกนนำมีข้อตกลงร่วมกันว่า แกนนำจะนำรูปแบบดังกล่าวไปดำเนินการในหมู่บ้านของ ตนเอง โดยมีนักวิจัยพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ต่อมาคณะผู้วิจัยได้ทำการ ตกลงกับแกนนำ เพื่อนัดประเมินผลการดำเนินงานอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2545 เวลา 19.00 น. ซึ่งมีแกนนำเข้าร่วมประชุม เป็นตัวแทนของแกนนำกลุ่มต่าง ๆ หมู่ละ 2 คน รวมผู้เข้า ประชุมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้นำโครงการรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรดิตถ์ หลังจากนำ โครงการนี้เข้าไปศึกษาในตำบลบ้านเสี้ยว เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากเมื่อก่อนที่ ประชาชนพอมิปัญหาแล้วตัวใครตัวมัน ไม่ได้มีการปรึกษาหารือกัน พอมิโครงการนี้เข้ามาทำให้มี โอกาสมาพูดคุยปัญหาพร้อมกัน ทำให้ได้ทราบว่าเกิดปัญหาเหมือน ๆ กัน เมื่อก่อนไม่ยอมรับว่าลูก หลานตนเองเสพยาเสพติด แต่เดี๋ยวนี้ยอมรับมากขึ้น ดังคำกล่าวของ

กำนัน “ตั้งแต่เราวิจัยกันมา คุยกับผู้ปกครองของเด็ก เขาก็ยอมรับกันมากขึ้นดีขึ้นเยอะ”

ผู้ใหญ่บ้าน “ดีขึ้น เขาจะพัฒนาตัวเองดีขึ้น”

ตัวแทนแม่บ้าน “ปัญหาเดียวกัน จึงหันหน้าเข้าหากันเยอะ”

ตัวแทนแม่บ้าน “เมื่อก่อนเขาจะไม่ค่อยเชื่อ แต่เดี๋ยวนี้เขาก็เชื่อมากขึ้น เพราะเห็นกับตาตัวเองจริง ๆ”

ตัวแทนแม่บ้าน “ครอบครัวแต่ละครอบครัวปรึกษากัน ก็เลยยอมรับกันมากขึ้น”

สำหรับสถานการณ์การใช้สารเสพติดของประชาชนปัจจุบันลดลง ดังคำกล่าวของ

กำนัน “ลดน้อยลงแต่ยังไม่ขาด ที่เหลือก็พวกเห็นแก่ตัว และคนขายก็เห็นแก่ตัว ไม่ได้วิธีหนึ่งก็ได้วิธีหนึ่ง ส่วนใหญ่มาขายเองบ้างแต่ก็ลดลง มีการเอาเด็กมาร่วมกันสาบานแต่บางส่วนก็ตัดไม่ขาด

ตัวแทนแม่บ้าน “มีแหล่งซื้อขายลดน้อยลง”

ตัวแทนเยาวชน “ลดลง วัยรุ่นน้อยลง และเขามีความเป็นผู้ใหญ่ขึ้น”

ผู้ใหญ่บ้าน “ไม่มีการเสพในหมู่บ้าน ผู้ปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พยายามจับตา ดูแล ก็รู้สึกว่าการไม่มีการเสพ ไม่มีการมั่วสุม”

ประธาน อบต. “บอกตามตรงนะครับ คิดว่ามันก็เบาลง คนที่เขาสงสัยว่าจะขายเราก็ถามรอบนอกว่าหยุดไป แต่ขายนี้ไม่รับปาก แต่ว่าคนเสพมันไม่เพิ่มจำนวนขึ้น แต่คิดว่ามันเบาลง”

ประธาน อบต. “ศูนย์ป้องกันปราบปรามยาเสพติด อำเภอก็ได้มาว่าตำบลบ้านเสี้ยวกับตำบลสองห้อง ตำบลบ้านเสี้ยวอันดับ 1 ตำบลสองห้องอันดับ 2 ข้อมูลประชุมประจำเดือนมกราคม ทางตำรวจให้ข้อมูล ทางตำรวจมีผู้ให้การลับ เขาได้ข้อมูลไปว่าตำบลบ้านเสี้ยวเป็นตำบลปลอดยาเสพติด ยังเสนอไม่ได้ เขาก็เลยเอาตำบลฟากทำเป็นตำบลปลอดยาเสพติด กับหมู่ที่ 3 บ้านหัวทุ่ง ตำบลบ้านเสี้ยว เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด”

ในเรื่องการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำได้สอดคล้องดูแลกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดตั้งมาตรการ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลอย่างจริงจังอย่างแท้จริง ดังคำกล่าวของ ตัวแทนคนงาน” ตอนนี้จับคนขายได้หลายคน ตำรวจเขาสืบอยู่ คนขายยาเสพติดตำรวจมีรายชื่ออยู่”

ตัวแทนพ่อบ้าน “ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และให้การดูแล คือตั้งมาตรการว่า มีบุคคลใดค้ายาเสพติด บอกผู้นำหมู่บ้านให้รางวัล 1,000 บาท ขายยาหรือเสพยาหรือนำมาค้าขายให้กับเยาวชน ผู้ที่มาบอกให้รางวัล 1,000 บาท ลงมติกันไว้ โดยมตินี้ร่วมกันคิด ระหว่างผู้นำหมู่บ้าน อบต. ผู้ใหญ่ มาคุยกันหารือกัน ประชุมประจำเดือน ออกมาตรการตัวนี้ไว้ แล้วรู้สึกว่าจะเบาลงเยอะเลย ไม่มีใครมาแจ้งเลย”

ตัวแทนพ่อบ้าน “เยาวชนยังเสพยาอยู่ เมื่อพาเห็นก็เดินไปหาเลย นำเข้าที่ประชุมก็มาคุยกันอีกทีหนึ่งที่มีหลาย ๆ คน นั่งประชุมอยู่ประจำเดือน เรื่องการเสพยาอะไรต่าง ๆ เนี่ยะ ใครเป็น

สื่อมา ใช้โครมา รถมอเตอร์ไซค์ รถยนต์ คือที่ยังค้างส่งของอยู่เนี่ยะ เขาจะคุยตัวนั้น แต่ไม่ได้เอ่ยนาม ถ้ารู้แนวทางส่วนมากเบาะแสมาจากตำรวจเราก็เอาตัวนี้เข้าที่ประชุมประจำเดือน แต่ไม่เอ่ยนามว่า บุคคลคนนั้นคนนี้ชาย ที่นี้ก็จะสามารถที่จะลดลงได้ หายไปโดยปริยาย ตอนนี้ก็พอสมควรเดี๋ยวนี ไม่มีเลย”

ตัวแทนพ่อบ้าน “ส่วนมากก็มาอบรม แล้วช่วยกันเฟ่งเล้ง การสื่อสารให้แก่เจ้าหน้าที่ คดียาเสพติดที่บ้านก็เลยลดลง เพราะการสื่อสารมันเร็วขึ้น การหาเบาะแสง่ายขึ้น เพราะใคร ๆ ก็รู้ มันทั่วถึงกันหมด ใครเป็นคนเอามา เพราะพื้นที่แถวนี้มันแคบ ไม่กว้างมันติดเขาอยู่แค่นี้ มาปุ๊บรู้เลยว่าใครเอามาจากไหน รู้เร็วขึ้น ค้ายาแถวนี้ยากมาก ใคร ๆ ก็รู้ว่ามันไม่ดี มันจะให้โทษ อีกไม่นานก็ จะไม่มีการติด ถ้ามีคนรับผิดชอบ จัดอบรมบ่อย ๆ ก็จะเบาลงเยอะ หากท่านไม่เคยรับรู้ก็จะรับรู้มากขึ้น เขาเป็นห่วงลูกหลาน เพราะใครเสพเข้าไปแล้วแสดงอาการไม่ดีต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะรู้กัน ขึ้นมาเยอะ เมื่อก่อนจะไม่รู้ ชาวบ้านกินมากแล้วก็มาทำงานแต่ที่นี้กินแล้วมันบ้า เขาก็รู้ 2-3 ปี ที่ผ่าน มา จำนวนลดลง ผู้ปกครองเอาใจใส่มากขึ้น หลังข่าวสารทาง T.V. ก็มากขึ้น”

กำนัน “อบรมกันบ่อยขึ้น อย่างวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545 ที่ผ่านมาอำเภอก็มาเริ่มต้นที่ หมู่ที่ 1 ก็พยายามจะดำเนินการคล้าย ๆ กับ อาจารย์มาทำอยู่ คือให้แต่ละคุ้มสอดส่องดูแลด้วยความ ห่วงใย ก็รู้ว่าคนนั้นเสพ คนนี้ขาย ชัดเจนขึ้น พอเขาเองจริงเริ่มจะหมดไปเรื่อย ๆ เมื่อก่อนนี้ต่างคน ต่างอยู่ ไม่ค่อยมีใครสนใจ บางทีพูดมากก็กลัว ขายก็มีคนเสพเยอะ ก็แย่งกันขาย บางทีก็เลี้ยงไข่ เหมือนโรงพยาบาล บางทีคนขายก็ดูแลคนเสพ เมื่อก่อนจับทีหนึ่งก็ปล่อย แล้วก็จับใหม่ เผลอ ตำรวจมาขายเอง ตอนนี้ตำรวจป้องกันเอง เจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ไม่ทำ ผู้น้อยก็เลยทำลำบาก และตั้งแต่ อาจารย์เข้ามาอบรมบ้าง คนก็รู้สึกเข้าใจขึ้น ผู้ปกครองรู้ว่าทั้งผู้เสพ ผู้ขาย ก็กลัวเจ้าหน้าที่มากขึ้น ทางตำรวจก็เอาจริงมากขึ้น คนก็จะพยายามลดลงไป”

ตัวแทนเยาวชน “ส่งสารผู้ปกครองเขาเนี่ยะ เพราะมีตัวอย่างให้ดูเด็กคนนั้นคนนี้โดนจับ ปัจจุบันไม่มีคนเสพ ถ้าสงสัยเด็กคนไหนเขาจะจับไปตรวจปัสสาวะ และเดี๋ยวนีเขาให้โรงเรียน ดักเตือน ให้โอกาสเด็ก”

และปัจจุบันมีโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของอำเภอและอบต. ที่กำลังดำเนินการ และจะดำเนินการดังกล่าวของ

ประธาน อบต. “อบต.บ้านเลี้ยวดำเนินการเรื่องยาเสพติด เยาวชน แต่ว่าตั้งไว้เฉย ๆ แต่ไม่ได้ทำ ที่ทำมา เพียงแค่สนับสนุนกีฬาต่อต้านยาเสพติด”

ประธาน อบต. “จัดตั้งงบประมาณให้เยาวชนร่วมกับหน่วยงานอำเภอต่อต้านยาเสพติด ซึ่งทางคณะกรรมการเขาก็มีตำรวจ มีอำเภอ มีฝ่าย อบต. ทุกหมู่บ้าน เข้าประชุมปรึกษารื้อกัน อย่าง น้อย 3 ครั้ง ต่อหนึ่งหมู่บ้าน”

การรวมตัวเป็นกลุ่มของเยาวชน ขณะนี้ก็มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นเช่นเดิมจะมีบาง ส่วนเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด ดังกล่าวของ

ตัวแทนพ่อบ้าน “กลุ่มเยาวชนนอกจากเล่นกีฬาแล้วก็มีเลี้ยงไก่ ส่วนมากจับมือกันลง หุ่นกัน จัดกันเองได้มาประมาณ 4,000 บาท ก็แนะแนวทางให้เขา ดูบอล เล่นกีฬา ได้รางวัลก็เอาให้ กลุ่ม บางส่วนก็แบ่งตัวเองบ้าง

ประธาน อบต. “เขาวชนกับกลุ่มแม่บ้าน ร่วมกันออกงาน ออกร้านค้าต่าง ๆ แสดงในงาน”

ตัวแทนเยาวชน “กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ที่หมู่ 6 เขาจัดตั้งขึ้นมาเอง มีการทำคอกแต่ง แกะสลัก ทำของที่ระลึก เด็กมีหัวในฝ่ายนี้ เขาจะไปหาเอาไม้ มาตกแต่งประดิษฐ์ เด็ก ๆ คนอื่นเห็น มันแปลกดี ก็มาร่วมทำ เขาจะแกะสลักประดิษฐ์ดอกไม้ตามป่า เศษไม้ แล้วก็ไปส่ง เขจะมีคนมารับ คือที่แรกเขาก็ไปที่พิษณุโลก ทางอำเภอมาดูแล เขาจะให้เป็นพี่เลี้ยงของเด็กในโรงเรียน”

ท้ายที่สุดก็ได้แสดงความคิดเห็นต่อโครงการรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังใช้สารเสพติดในชุมชน เป็นโครงการที่ดี ทำให้ได้มาร่วมคิดแก้ไขปัญหาด้วยกันดังคำกล่าวของ

ตัวแทนพ่อบ้าน “เป็นโครงการที่ดีมาก ๆ ทำให้ได้มาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา แต่รู้สึกว่ โครงการจะขาดช่วงไป อยากให้ติดตามผล ประโยชน์จะได้เกิด”

คณะผู้วิจัยได้ประสานงานขอข้อมูลสรุปสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด ข้อมูล ณ วันที่ 18 เมษายน 2544 ในตำบลบ้านเสี้ยว พบว่า หมู่บ้านที่ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว หมู่ที่ 5 บ้านห้วยลึก และหมู่ที่ 6 บ้านใหม่พัฒนา สำหรับหมู่บ้านที่ระดับความรุนแรงในระดับเบาบาง จำนวน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2 บ้านลุ่ม หมู่ที่ 3 บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 4 บ้านวังอ้อ (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดอุดรธานี, 2544)

ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวลดระดับความรุนแรงลง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่ไม่ได้มีการ ดำเนินโครงการ และจากการสนทนากับกลุ่มผู้นำก็พบว่า แกนนำต่างรับรู้ว่สถานการณ์ ความรุนแรงของยาเสพติดลดลงมาก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการขับเคลื่อนของการวิจัยครั้งนี้ มีผล ทำให้เกิดการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด ในชุมชนของตนเอง ทำให้สถานการณ์ยาเสพติดลดระดับความรุนแรงลง ซึ่งคณะผู้วิจัยเองมีความรู้สึกพอใจกับผลการดำเนินการดังกล่าว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการศึกษาเงื่อนไขปัจจัย สถานภาพของชุมชน และรูปแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน ตำบลบ้านเสี้ยว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) และการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (AIC : Appreciation Influence Control) ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของทีมวิจัยระดับจังหวัด ทีมวิจัยระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข, ปลัด อบต. และแกนนำทั้ง 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มผู้นำ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มข้าราชการ โดยร่วมกันทำงานวิจัย ตั้งแต่การวางแผนงานวิจัย การตั้งคำถาม การสนทนากลุ่ม การดำเนินงานวิจัย การประเมินผลและการสรุปผลการวิจัย การดำเนินงานตามข้อตกลงทั้งหมด ได้เน้นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Observation Participatory) และการสรุปผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) ในทุกขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน ไว้บนพื้นฐานของความเป็นจริงในการดำเนินงาน ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปบริบทของชุมชน

ชุมชนตำบลบ้านเสี้ยว เป็นชุมชนใหญ่ที่เอื้อต่อการประกอบการพาณิชย์ เหมาะสมที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน มีผู้นำชุมชนและผู้นำตามธรรมชาติที่เข้มแข็ง มีความสามารถ และมีการจัดกระบวนการประชาคมอยู่เสมอ มีความหนาแน่นของประชากร บ้านเรือนโดยส่วนใหญ่อยู่สองข้างทาง เอื้อต่อการคมนาคม ถ้ามีการพัฒนาเส้นทาง จะเป็นประโยชน์ต่อการขนส่งพืชและสัตว์เศรษฐกิจ ลักษณะทางภูมิศาสตร์เหมาะกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มะขาม ลำไย มีหมู่บ้านที่ติดลำน้ำปาด มีทิวทัศน์สวยงาม และมีการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ โดยกระบวนการประชาคม มีแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้คนมาร่วมทำกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เช่น ศาลปู่ตา

วัดอายุเก่าแก่ มีโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา และเป็นโรงเรียนขยายโอกาส ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนทางการศึกษามากกว่าโรงเรียนอื่น และมีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาคน และทำที่สุดเป็นชุมชนกีฬา ที่มีประชาชนส่วนใหญ่เล่นกีฬาเป็นปกติ โดยเฉพาะหมู่ที่ 5 บ้านห้วยลึก

2. ผลการวิเคราะห์ชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าจำนวนผู้รับบริการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานพยาบาลในจังหวัดอุดรดิตถ์ อำเภอที่มีอัตราการรับบริการต่อประชากรแสนคน สูงสุดคือ อำเภอฟากท่า จากการสรุปสถานการณ์ระดับความรุนแรงของสารเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ข้อมูล ณ มกราคม 2542 จากศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดอุดรดิตถ์พบว่าอำเภอที่มีความรุนแรงของการแพร่ระบาดของสารเสพติด สูงที่สุดคือ อำเภอฟากท่า โดยมีหมู่บ้านที่มีระดับความรุนแรงอยู่ในระดับมาก 4 หมู่บ้าน ตำบลบ้านเลี้ยว อำเภอฟากท่า มีจำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการรับรู้สถานการณ์การใช้สารเสพติดในชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนเคยเห็นกลุ่มวัยรุ่นเสพสารเสพติดมากที่สุด และมีการแจกจ่ายสารเสพติดให้กับผู้อื่น เมื่อพบเห็นการใช้สารเสพติด ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน

จากการเข้าร่วมประชุมในกลุ่มแกนนำและประชาชนทั่วไป ตำบลบ้านเลี้ยว จำนวน 5 หมู่บ้าน รวม 5 วัน ที่ประชุมได้ร่วมกันเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยสรุปได้ ดังนี้

ปัญหายาเสพติด เนื่องจากเยาวชนคบเพื่อนต่างหมู่บ้าน ซื้อมาจากนอกหมู่บ้าน การแก้ไข ควรบอกลูกหลานให้เข้าใจ แจ้งตำรวจ จับคนขายไม่ได้ก็แก้ปัญหไม่ได้

ปัญหายาเสพติด มีลูกหลานติดยาเสพติดหลายคน มีตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งเพศหญิงชาย ทำให้เกิดมีปัญหาดามมาคือ ลักเล็กขโมยน้อย จักแงะบ้านเรือน ไม่ยอมไปโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้เสพไม่ยอมรับปัญหา การแก้ปัญหาคือ ผู้ปกครองและผู้เสพ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง ควรยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นความจริงด้วยกันทุกฝ่าย แก้ไขภายในครอบครัวก่อน และเริ่มแก้ไขปัญหายาจากบุคคลในครอบครัว

ปัญหายาเสพติดมีไม่มาก เมื่อ 2 ปีที่แล้วรุนแรงมาก แต่มาปีนี้ลดน้อยลง ปัญหาลักเล็กขโมยน้อยไม่มี เยาวชนในหมู่บ้านจะอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ข้อเสนอแนะ ให้พ่อแม่แนะนำ ว่ากล่าวตักเตือน

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาส่วนบุคคล เป็นปัญหาใหญ่ ควรช่วยกันปราบปราม เพราะเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาการลักเล็กขโมยน้อยในชุมชน ยาเสพติด มีทั้งผู้ขายและผู้เสพ ควรแก้ไขที่ผู้เสพ ถ้าผู้เสพไม่ซื้อ ผู้ขายก็ไม่สามารถขายได้

ปัญหายาเสพติด ลูกหลานมักจะติดยาเสพติด เสพกันเป็นกลุ่ม ๆ ส่วนใหญ่จะซื้อยาจากหมู่บ้านอื่น ปัญหาตามมาก็คือ ลักเล็กขโมยน้อยในหมู่บ้าน ควรบอกพ่อแม่ให้ทราบ และช่วยกันแก้ไขปัญหาระดับหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง

คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนาการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่นกลุ่มปลารักน้ำ กลุ่มเยาวชน พบว่าแกนนำและสมาชิกกลุ่มมีความยินดีและเต็มใจเข้าร่วมโครงการ

4. การพัฒนาและเสริมสร้างผู้นำชุมชน

จัดเวทีเสวนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพชีวิตในชุมชน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน และกลุ่มข้าราชการ ใช้การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อทราบปัญหาคุณภาพชีวิต ผลกระทบของปัญหาสารเสพติดในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งจุดอ่อนจุดแข็งขององค์กรในชุมชน ในการแก้ไขปัญหา มีดังนี้

4.1 กลุ่มแม่บ้าน

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

- 1) สนับสนุนให้เล่นกีฬา และดนตรี
- 2) หางานให้เด็กทำ
- 3) บิดามารดาให้ความอบอุ่นแก่ลูก
- 4) ให้ทางราชการจัดแข่งขันกีฬา และหาอุปกรณ์มาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
- 5) ให้เยาวชนมีที่พึ่งทางใจ เช่น สอนธรรมะชักชวนให้เด็กเข้าวัดฟังธรรม นั่งสมาธิ โดยผู้ปกครอง
- 6) ห้ามมีแหล่งมั่วสุมในตำบล/หมู่บ้าน

บทบาทของกลุ่มในการแก้ไขปัญหา

- 1) สอดส่องดูแล ถ้าพบคนขายแจ้งเจ้าหน้าที่
- 2) อบรมให้ความอบอุ่นแก่ลูกหลาน พ่อแม่ควรมีความเข้าใจลูก
- 3) ผู้ปกครองต้องเป็นที่ปรึกษาให้กับลูกเวลามีปัญหา

4.2 กลุ่มพ่อบ้าน

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

- 1) ให้จัดกิจกรรมแก่เยาวชนในช่วงเวลาว่าง ๆ เวลาปิดเทอม
- 2) ส่งเสริมด้านวิชาชีพ เช่น การเรียนช่างต่าง ๆ
- 3) ให้วัดมีการบวชภาคฤดูร้อนแก่เยาวชน ในระหว่างบวชก็ควรที่จะจัดให้มีการเรียนการสอน
- 4) ให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาตรวจตราในหมู่บ้านบ่อย ๆ
- 5) อยากให้ลูกของแต่ละคนเข้ามาคุยเปิดใจ ในเรื่องทำไมต้องไปเสพยา
- 6) ส่งผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดเสร็จแล้ว ให้มีการเรียนวิชาชีพ
- 7) ให้มีการจับตรวจปัสสาวะทุกวัน
- 8) ถ้าเป็นไปได้ อยากให้ตำรวจเข้ามาประจำหมู่บ้านละ 3-4 คน
- 9) ผู้ปกครองควรยอมรับในสภาพของเด็กที่กำลังเลิก และไม่ควรซ้ำเติมเวลาที่เขากลับใจ กลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี
- 10) ให้อาจารย์คอยติดตามพฤติกรรมแทนบิดามารดา เวลาช่วงที่เด็กอยู่ในโรงเรียน หรือในช่วงเวลาเข้าเรียน

บทบาทของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

- 1) ดูแลเอาใจใส่ลูกในยามที่มีปัญหาและอย่าซ้ำเติมเวลาที่เขากลับใจ
- 2) คอยสอดส่องเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับแหล่งขายยา
- 3) ให้ความอบอุ่นแก่ลูกให้เพียงพอ

4.3. กลุ่มเยาวชน

การป้องกันไม่ให้เยาวชนรุ่นหลังเข้าไปติดสารเสพติด เยาวชนจะแนะนำรุ่นน้องว่ามันไม่ดี พี่เคยลองเสพยาแล้ว แต่ถ้าห้ามไม่ฟังก็แล้วแต่เขา ให้เขารู้ด้วยตัวเอง แต่ถ้าเมื่อใดมีกิจกรรมช่วยให้ความรู้แล้วไม่เสพยาเสพติด ทุกคนยินดีและเต็มใจ ทั้งให้ความร่วมมือในทุก ๆ กิจกรรม

4.4 กลุ่มผู้นำ

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

- 1) จัดกลุ่มดูแลเด็กในหมู่บ้าน
- 2) ชี้แจงพ่อแม่ ว่าลูกเสพติด

บทบาทผู้นำในการแก้ไขปัญหา

- 1) ชี้แนวทางให้พ่อแม่หางานให้เด็กทำ เมื่อเด็กมีงานทำก็จะเลิกเสพเอง
- 2) แนะนำให้พ่อแม่ดูแลลูกในวันหยุด เช่น ให้ทำงานบ้านได้เต็มที่ ไม่ให้มีเวลาว่าง
- 3) เน้นเจ้าหน้าที่ตรวจปราบปรามคนขายอย่างเคร่งครัดและจริงจัง
- 4) แจ้งข้อมูลและขอความร่วมมือ ให้ประชาชนเป็นหูเป็นตาให้ ในการแจ้งเบาะแสการค้า การเสพ ในหมู่บ้าน
- 5) หารูปแบบสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน
- 6) ให้ผู้ใหญ่ อบต. กรรมการหมู่บ้านโดยใครสนิทกับใครก็ให้ไปหา คือออกมาแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยแบ่งกันรับผิดชอบ ควบคุมดูแล

4.5 กลุ่มข้าราชการ

แนวทางการแก้ปัญหา

- 1) ปลุกจิตสำนึกให้กับเยาวชน
- 2) ต้องร่วมมือกับหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งสถาบันครอบครัว ชุมชน และรัฐ เนื่องจากเป็นปัญหาใหญ่โต
- 3) สถาบันครอบครัว ต้องมีวิธีการแก้ไขปัญหา โดยใช้ทั้งไม้นวมและไม้แข็ง
- 4) โดยการจัดค่ายธรรมะ พูดถึงพระคุณของพ่อแม่ ยาเสพติด จะมีผลต่อคนที่ยังไม่ติดยาเสพติด การที่จะสร้างภูมิคุ้มกัน คือการที่พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น ก็จะทำให้เด็กไม่ติดยาเสพติด โดยใช้ธรรมะในการควบคุมจิตใจ
- 5) กำจัดแหล่งขาย โดยปราบไปพร้อมกับการสร้างคุณธรรม ศีลธรรม
- 6) ควรมีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพในหมู่บ้าน
- 7) ควรมีงบประมาณมาพัฒนาเยาวชนบ้าง ไม่ควรเน้นสร้างวัดมามากนัก

บทบาทของข้าราชการ

- 1) ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกศิษย์ดู
- 2) ให้ความรู้ ปิดป้ายนิเทศภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ด้านกีฬาคือชวนเยาวชนเล่นกีฬา
- 3) ทำให้ทุกคนเข้าใจปัญหาร่วมกัน คือ ชุมชนปราศจากยาเสพติด จัดกิจกรรมเมื่อเราติดตามงาน เน้นวิชาชีพให้เป็นรูปร่าง คนที่มีความพอใจ ให้นำวิธีนี้มาประกอบอาชีพ จัดเป็นกลุ่มสนใจ
- 4) เป็นเบาะแสให้ตำรวจ แล้วปล่อยให้กระบวนการทางราชการ

5. การสร้างทีมงาน องค์กร และเครือข่ายการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาสารเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างแกนนำกับวิทยากรและสามารถมองเห็นรูปแบบที่อาจนำมาใช้ได้กับชุมชนตนเอง โดยทั่วไป ในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาสารเสพติด ผู้เข้าร่วมจัดเวทีมีความสนใจและมีส่วนร่วมซักถามอย่างดี บรรยากาศเป็นกันเอง เมื่อสิ้นสุดการจัดเวที ผู้เข้าร่วมพึงแสดงความคิดเห็นต่อการจัดเวทีเป็นเรื่องที่ดี และน่าสนใจมาก ไม่เคยรับฟังอะไร ที่ดีขนาดนี้มาก่อน และมีความยินดีที่มีโอกาสได้เข้าร่วมในโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่เป็นที่น่าเสียดายที่กลุ่มเยาวชนไม่ได้เข้าร่วมการจัดเวทีในครั้งนี้ แม้แต่คนเดียว เนื่องจากติดภารกิจต้องไปช่วยบิดามารดาทำงานที่ไร่

6. การสร้างรูปแบบการเฝ้าระวัง/ป้องกันการใช้สารเสพติด

คณะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) เพื่อรูปแบบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของตำบลบ้านเสี้ยวมีดังนี้

- 1) ร่างกฎกติกาการบังคับใช้โดยชุมชน เกี่ยวกับผู้เสพและผู้ขาย
- 2) จัดอบรมให้ความรู้/การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน แก่เยาวชนและผู้ปกครอง
- 3) จัดหาอาชีพให้กับเยาวชนและผู้ว่างงานในหมู่บ้าน
- 4) นำปัญหาและข้อเสนอแนะจากกลุ่มย่อย เอาไปประชุมที่หมู่บ้าน
- 5) จัดให้มีการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด แก่ชาวบ้านทั้งหมดในหมู่บ้าน

7. การนำรูปแบบไปปฏิบัติในชุมชน

ผู้นำชุมชนได้มาสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน ที่ได้จัดเวทีชาวบ้านโดยผู้นำชุมชนไปแล้ว ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเสี้ยว

- 1) มอบหมายให้ผู้นำชุมชน เป็นผู้สอดส่องดูแลเหตุการณ์ของประชาชนในกลุ่มแล้วเสนอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทราบ
- 2) หาอาชีพให้กับเยาวชน
- 3) จัดตั้งกฎกติกาของผู้เสพและผู้ขาย
- 4) จัดอบรมเยาวชน
- 5) ศึกษางานด้านสถานที่ เช่น สถานบำบัดยาเสพติด คนติดยาเสพติดเยอะ ๆ
- 6) จัดตั้งกลุ่มเยาวชน

หมู่ที่ 2 บ้านลุ่ม

- 1) สร้างอาชีพให้เยาวชนที่ว่างงาน มีงานทำ
- 2) ขอความร่วมมือจากตำรวจสายตรวจ ดูแลตามความเหมาะสม เช่น ในหมู่บ้านวันละ 1 ครั้ง ในซอยที่ผู้ไปใช้สถานที่เสพยาประจำ วันละ 2 ครั้ง
- 3) ให้ผู้ปกครองทุกคนดูแลบุตรหลานของตนเอง
- 4) ชุมชนช่วยดูแลและดักเตือน

หมู่ที่ 3 บ้านหัวทุ่ง

- 1) คนที่เป็นแกนนำในหมู่บ้าน พยายามคอยติดตามสอดส่องดูแล และให้คำแนะนำให้กับกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน
- 2) สร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งและให้ความอบอุ่น
- 3) แนะนำให้เด็กมีงานทำ (ภายในครอบครัว)
- 4) ถ้ารู้พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ให้บอกกับผู้ปกครองโดยตรง
- 5) ช่วยกันขยายผลงานกันต่อไป
- 6) ดำเนินการต่อเนื่อง

หมู่ที่ 4 บ้านวังอ้อ

- 1) พ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก พยายามจับตาดูแลบุตรหลานมาตลอด และผู้ปกครองยังติดตาม ให้งานทำโดยไม่ให้มีการจับกลุ่มกัน
- 2) ทางประชาคมหมู่บ้าน ตั้งกฎสำหรับผู้เสพสารเสพติด ถ้าฝ่าฝืน จะไม่มีการช่วยเหลืออะไรทั้งสิ้น

หมู่ที่ 5 บ้านห้วยลึก

- 1) สนับสนุนให้เล่นกีฬา
- 2) จัดกลุ่มฝึกอาชีพให้กับเยาวชน
- 3) สอดส่องดูแล ให้ความร่วมมือ ถ้าพบเห็นคนค้ายาเสพติด ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้าน
- 4) ส่งเสริมสถาบันครอบครัว คือ ให้ความอบอุ่น และมีกิจกรรมร่วมกัน
- 5) มีการประชุมร่วมกันระหว่างชาวบ้านและเยาวชนทุกเดือน เพื่อเสนอปัญหา และการแก้ปัญหา

8. การติดตาม / ประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้

เพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลในการดำเนินงานตามรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน ที่ได้ร่วมกันคิด และกำหนดขึ้นในชุมชน โดยแกนนำหมู่บ้าน ในตำบลบ้านเลี้ยวได้นำรูปแบบไปปฏิบัติในชุมชน คือ

- 1) ประชุมชี้แจงในที่ประชุมประจำเดือนและงานวัดทุกครั้ง เรื่องการเสพ การขาย การป้องกันและเฝ้าระวังสารเสพติด และติดตามดูถึงบ้านทุกครั้ง
- 2) ได้รับข้อมูลการเสพของเยาวชน นำไปบอกบิดามารดา และนำเข้าที่ประชุมประจำเดือน โดยไม่เอ่ยชื่อผู้เสพ
- 3) เฝ้าระวังและป้องกันการเสพสารเสพติด โดยการสอดส่องดูแลของผู้นำและแกนนำ เมื่อพบเห็นก็ให้ตักเตือน
- 4) ดำรວງນໍາຂໍ້ມູນຜູ້ຂາຍ ຜູ້ເສພ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ນໍາ ແຄນນໍາ ເພື່ອຫາທາງແກ້ໄຂແລະປ້ອງກັນຕໍ່ໄປ

9. ผลกระทบเชิงพัฒนาที่เกิดขึ้น(ชุมชนเข้มแข็ง)

1) เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดในชุมชนลดลง ดังคำกล่าวของแกนนำว่า“ลดน้อยลงแต่ยังไม่ขาด ที่เหลือก็พวกเห็นแก่ตัว และคนขายก็เห็นแก่ตัวไม่ได้วิธีหนึ่งก็ได้วิธีหนึ่ง ส่วนใหญ่มาขายเองบ้าง แต่ก็ลดลง มีการเอาเด็กมาร่วมกันสาบาน แต่บางส่วนก็ตัดไม่ขาด”

ผู้ใหญ่บ้าน “ไม่มีการเสพในหมู่บ้าน ผู้ปกครอง ท่านนั้น ผู้ใหญ่บ้าน พยายามจับตาดูแลก็รู้สึกว่ามี การเสพ ไม่มีการมั่วสุม ตัวแทนแม่บ้าน “มีแหล่งซื้อขายลดน้อยลง” และจากรายงานข้อมูลสรุปสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดข้อมูล ณ วันที่ 18 เมษายน 2544 ตำบลบ้านเสี้ยวพบว่า หมู่บ้านที่ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่ระดับความรุนแรงในระดับเบาบาง จำนวน 3 หมู่บ้าน(ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดอุดรดิตถ์, 2544)

2) เกิดความร่วมมือและเกิดความสามัคคีในการช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรมีการแก้ไขไปพร้อมๆกันเพราะปัญหาทุกปัญหาในชุมชนมันเชื่อมโยงกัน

3) เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกลุ่มในชุมชน และระหว่างบุคคลต่อการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างแกนนำกับวิทยากร การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการอบรมสร้างเสริมทักษะชีวิตในกลุ่มเยาวชนการร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันหารูปแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนระหว่างกลุ่มแกนนำ

10. การขับเคลื่อน (Movement) ของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดในชุมชน ซึ่งเกิดจากกระบวนการวิจัย

การป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนอยู่ที่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และกลไกการจัดการภายในชุมชน กระบวนการทางชุมชนและความต่อเนื่องเป็นหลัก จากการวิจัยพบว่า กระบวนการที่สำคัญคือ 1) สร้างการรับรู้ต่อปัญหาร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งอาจเกิดจากแรงจูงใจจากปัญหาภายในที่เป็นตัวกระตุ้นให้คนในชุมชนหันมาสนใจปัญหาเสพติดมากขึ้น รวมทั้งการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีชาวบ้าน การให้ความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ที่ทำให้เกิดการตื่นตัวและรับรู้ต่อปัญหามากขึ้น 2) เวทีชาวบ้านหรือเวทีประชาคม เน้นกระบวนการสร้างเวทีสาธารณะ ที่ให้คนในชุมชนได้ออกมาพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด ซึ่งนำไปสู่วิธีการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติด เน้นการสร้าง ความของความร่วมมือ ซึ่งทำให้เกิดพลังที่สร้างสรรค์ (Empowerment) และแสดงถึงศักยภาพของการร่วมมือ ความคิดอย่างสอดคล้องและความเสมอภาค ถือว่าเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม (Participation) ของชุมชน (อนันต์ กาญจนพันธุ์, 2544) เวทีชาวบ้านจึงเป็นเวทีที่ให้คนหลากหลาย

หลายมาช่วยกันจัดระเบียบกฎเกณฑ์ ของขึ้น ชุมชนให้ดี 3) สร้างการเรียนรู้ ทักษะและการแก้ไขปัญหา เน้นการสร้างทักษะการเผชิญปัญหา และการจัดการกับปัญหา การรู้จักคุณค่าของการเป็นมนุษย์ และกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการกลุ่มเมื่อชุมชนมีความเป็นหนึ่ง จะทำให้เกิดพลังทางปัญญา สามารถแก้ไขปัญหาตั้งแต่ปัญหาเล็ก ๆ ไปจนปัญหาใหญ่ ๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ 4) สร้างความเข้มแข็งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม รู้จักพึ่งตนเอง และมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง ให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การสร้างอาชีพ การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชน เพื่อผนึกกำลังความสามัคคี และความเป็นหนึ่งเดียวอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

11. ปัจจัยและองค์ประกอบความสำเร็จและความล้มเหลวของการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน

กระบวนการป้องกัน และเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน มีบทเรียนทั้งที่ประสบผลสำเร็จและล้มเหลว ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้นำและภาวะการนำ ต้องอาศัยทั้งผู้นำที่เป็นธรรมชาติ ผู้นำทางการและผู้นำราชการ เพราะสารเสพติดเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ อำนาจในการปกครอง และอำนาจทางกฎหมาย จะต้องอาศัยผู้นำเหล่านี้ได้ร่วมมือกันนำพาคนอื่น ๆ ในชุมชนไปสู่การการแก้ไขปัญา ขณะเดียวกันต้องมีแรงสนับสนุนที่ต่อเนื่อง ความร่วมมือจากคนในชุมชน แรงสนับสนุนจากองค์กรภายนอกในการที่จะมาหนุนเสริม ทั้งในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตาม ตรวจสอบ โดยการระดมทุนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ อย่างเหมาะสม เพราะผลประโยชน์ของยาเสพติดมีมากมายมหาศาล

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุดรธานี การศึกษาวิจัยในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน มีจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่นักวิจัยและนักวิชาการให้ความสนใจและทำการศึกษา แต่ในเรื่องรูปแบบการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ยังไม่ค่อยมีใครทำวิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจใฝ่ในแนวทางวิจัย เนื่องจากเป็นงานวิจัยของผู้วิจัยชิ้นแรก ที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ความกังวลที่เกิดขึ้นมาจากการศึกษาเอกสารและการนำเอาแนวคิดทฤษฎีมาอธิบายร่วมกับ ปรัชญาการณที่เกิดขึ้น ประกอบ

กับการเลือกพื้นที่วิจัย ซึ่งอยู่ไกลมาจากสถานที่ปฏิบัติงานของผู้วิจัย ทำให้การเดินทางไปเก็บข้อมูล ต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก อีกประการหนึ่ง สภาพพื้นที่เป็นภูเขา ถนนค่อนข้างคดเคี้ยวเป็นทางช่วง ทำให้ผู้วิจัยนี้กักเวลารเดินทาง ส่วนใหญ่ต้องเดินทางตอนกลางคืนเนื่องจากเป็นเวลาที่สะดวกของแกนนำ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อชุมชนในภาคเหนือตอนล่าง ภายใต้การสนับสนุนของ สกว. ภาคเหนือ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการสนับสนุนงานวิจัยที่เป็นประโยชน์กับชุมชนโดยตรง คือ เป็นทั้งงานวิจัยและงานพัฒนาที่ดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน และประการสำคัญเป็นประโยชน์โดยตรงกับผู้วิจัย คือได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ร่วมกับชุมชน คือร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่สถานการณ์ความเป็นจริงในชุมชน การแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การเรียนรู้ข้อแตกต่างทางความคิด และมีการค้นหาข้อเท็จจริง และการหาทางออกร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการศึกษารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ ขึ้น

ขณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า การทำงานวิจัยเพื่อชุมชน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก สำหรับทางออกหนึ่งของชุมชนและสังคมไทยในอนาคต เพราะในกระบวนการวิจัยแฝงไปด้วยความเพลิดเพลิน ดิ้นเดิน และนำค้นหาคำตอบมากมาย บางครั้งไม่ปฏิบัติตามทฤษฎีที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา สำหรับนักวิจัยเพื่อชุมชน เป็นการรวมเอากลไกและเครื่องมือทางปัญญาของสังคมมาปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ทั้งงานพัฒนา ป้องกัน เฝ้าระวัง การศึกษา และการวิจัย ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้แก่กัน และได้พบว่าไม่ใช่สิ่งที่แปลกใหม่ แต่เป็นความหมายใหม่แห่งการพัฒนาที่เชื่อมคุณค่าอันมหาศาลของกลุ่มคนในสังคม ให้มาร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาอย่างเท่ากันและเท่าเทียม ด้วยองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่แต่ละคนมีอยู่ เพียงแต่การทุ่มเทลงกาย พลังใจ พลังความคิด เสียสละเพียงเล็กน้อย และกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ด้วยจิตอันบริสุทธิ์ ยอมรับความรู้บางอย่างที่คนเรามีอยู่ ว่าไม่เท่าทันกับปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งการเรียนรู้ใหม่เป็นการวิจัยเพื่อชุมชน จะทำให้เห็นช่องทางคลี่คลายเงื่อนไขปมและปัญหาที่ค้างคามานาน

การทำงานวิจัยเพื่อชุมชน ไม่ได้มีคำตอบที่สมบูรณ์แบบของการแก้ไขปัญหา แต่จะมีคำตอบแห่งการแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ที่สมบูรณ์อยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งเป็นวิญญาณอิสระของมนุษย์ที่เกิดขึ้นและอยู่คู่กับคนเรามาตลอดไป แล้วพลังแห่งสติปัญญาจะเกิดขึ้นแทนที่ และแผ่ขยายไปทั่วทุกหนทุกแห่งของชุมชนและสังคม ความหวังของการพัฒนาที่ยั่งยืน การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนและสังคมไทย คงมีรูปธรรมที่เด่นชัดขึ้น ถ้าประชาชนเป็นผู้สร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้วยตนเอง เปลี่ยนจากผู้รับมาเป็นผู้ลุกขึ้นมากระทำ ลดการพึ่งพา และพึ่งพิงผู้

อื่น ค้นหาศักยภาพมิตร วิจัย สำรวจข้อมูลชุมชนตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนและสังคม องค์ความรู้ของตนเอง รับรู้ข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผล และใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล สมเหตุสมผลในการทำแผนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง ประสบการณ์เช่นนี้ สะท้อนอะไรบางอย่างของพลวัตในสังคมไทยที่บ่งบอกว่า หลายสิ่งหลายอย่างที่กำลังเราทำไปพร้อม ๆ กันแบบองค์รวม (Holistic) และการถักทอเชื่อมโยงกันเป็นกลไก ที่เชื่อมต่อในระดับต่าง ๆ รวมทั้งระบบการพัฒนาในด้านอื่น ๆ จะเกิดความเกื้อกูลกันและเป็นเครือข่ายที่มีชุมพลบังคับเคลื่อนใหม่ที่เป็นพลังรวมอันมหาศาล ในการจัดการกับปัญหาทุกด้านอันส่งผลต่อสุขภาพ ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิต ที่ต้องอาศัยความร่วมมือ การผนึกกำลังอย่างมีเป้าหมาย

ในด้านการศึกษาแนวคิดทฤษฎี คณะผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการวิจัยไว้ไม่มากนัก กล่าวคือ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน แต่การศึกษาแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้เน้นการศึกษาจากปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการวิจัย ทั้งในด้านการจัดเวทีประชาคม จัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การประชุมกลุ่ม การสังเกตการณ์การอบรม การสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่ม คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะมีประโยชน์มากกว่า ทั้งในแง่การทำงานวิจัยในลักษณะเดียวกัน หรือประเด็นเดียวกัน หรือการต่อยอดงานวิจัยในโอกาสต่อ ๆ ไป และน่าจะเป็นประโยชน์ในแง่การพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถเชื่อมโยงต่อระบบการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เพราะการวิจัยได้เน้นการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานกลุ่มของผู้นำชุมชนเป็นหลัก

การจัดเวทีประชาคม การประชุมกลุ่มสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่าประชาชนมีศักยภาพมากในการแสดงความคิดเห็น ในการนำเสนอผลการดำเนินงานของกลุ่ม เป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้การตัดสินใจและความต้องการของประชาชนและชุมชนตามศักยภาพของท้องถิ่น ประชาชนสามารถคิดเอง ทำเองได้ มีอิสระ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกัน กำหนดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน ที่เป็นไปได้ด้วยวิธีที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นการดำเนินการที่เป็นธรรมชาติ บรรยากาศในการทำงานเป็นกันเองดี แต่ถ้าเมื่อใดที่จัดประชุมกลุ่มเป็นกลุ่มใหญ่ มีบุคลากรจำนวนมาก บรรยากาศของกลุ่มจะเงียบ ประชาชนไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า มีความรู้ไม่เทียบเท่ากับผู้มีศรัทธาบรรดาศักดิ์ ที่เข้ามาร่วมกลุ่มด้วย เลยทำให้ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก หรือส่วนหนึ่งอาจจะคิดว่า อำนาจทุกอย่างขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ คนของรัฐต้องมาแก้ไขปัญหาเอง ในส่วนนี้ประชาชนยังเข้าใจไม่ถูกต้อง ทั้งที่การพัฒนาในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนไปมากพอสมควร โดยเน้นการพัฒนาเป็นของประชาชน เพื่อประชาชน โดยประชาชน

และในส่วนของผู้บริหารของรัฐเอง แม้ว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาแนวใหม่ดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ก็ยังยึดติดแบบเดิม ๆ ทั้งความเป็นระเบียบ แบบแผน เจ้ายศเจ้าอย่าง การครอบงำทางความคิด และการแสดงอำนาจรัฐ ให้เห็นอยู่บ่อย ๆ

ในแง่ของการดำเนินงาน พบว่า ผู้นำมีความสามารถในการประสานกลุ่มคนในชุมชน ได้ดีมาก กำหนดประเด็นที่ต้องการในการเปิดเวทีชาวบ้านได้ดี แต่บทบาทในการเป็นผู้ดำเนินการประชุม อาจมีผู้นำบางคนที่สามารถดำเนินการได้เลย ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการประชุม แต่ในผู้นำอีกหลายคน ยังไม่สามารถดำเนินการได้ในครั้งแรก คณะผู้วิจัยต้องช่วยเหลือให้การดำเนินการประชุมเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนถึงสิ้นสุดการประชุม อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำดังกล่าว มีความรู้ มีความคิดดีในหลาย ๆ เรื่อง แต่ไม่สามารถพูดหรือนำเสนอในสิ่งที่รู้ที่คิด ออกมาให้คนภายนอกฟังได้ทั้งหมด จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้นำในส่วนนี้ให้ได้ โดยเฉพาะการพูดในที่ชุมชน การฝึกจับประเด็น เป็นต้น

ในส่วนของกลุ่มเยาวชน จากการประชุมกลุ่มย่อยของตัวแทนกลุ่ม มีความต้องการให้เยาวชนในชุมชน มีการฝึกอาชีพ มีงานทำเป็นหลักแหล่งในชุมชน พบว่า เยาวชนยังไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ดีเท่าที่ควร บางคนอยากมีอาชีพในชุมชน บางคนอยากไปทำงานต่างจังหวัด อาจจะเป็นเพราะ การเคลื่อนไหวทางสังคม มีความสำคัญต่อการเกิดความรู้สึกร่วมและกระแสนิยม ซึ่งในภาวะปัจจุบันถือว่ากระแสนิยมมีพลังต่อการเปลี่ยนแปลงสูงมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ชุมชนเดิม ๆ เกิดความเบื่อหน่าย จึงแสวงหาชุมชนใหม่ ๆ เพื่อทำให้เกิดพลังในการทำงาน ดังนั้น ประชาชนน่าจะรวมพลังสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม เยาวชนในท้องถิ่นให้รักบ้านเกิดของตัวเอง ให้คิดว่า เยาวชนมีค่า และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจริง ๆ

ผลการเปรียบเทียบทฤษฎีที่ได้รวบรวมไว้ พบว่า เป็นการรวมกับแนวคิดของนักทฤษฎี นักคิด นักเขียน หลาย ๆ ท่าน มาประมวลไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องของการพัฒนาประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนหลักการและแนวทางดังกล่าวให้นำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นจริงให้ได้อย่างเร่งด่วน บนความเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและซับซ้อนของสังคม แต่มีลำดับขั้นที่เป็นวัฏจักรของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จากเรื่องที่ชุมชนเกิดและนำไปสู่เรื่องที่ชุมชนไม่มีประสบการณ์ หรือเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนขึ้น โดยเน้นบทบาทของกลุ่มคนต่อการมีส่วนร่วม ตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มคนมีอยู่ และให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นผู้กำหนดและเลือกแบบแผนในการปฏิบัติของตนเอง รวมถึงการกำหนดกระบวนการให้ได้มาซึ่งแผนปฏิบัติการตั้งแต่เริ่มต้น คือการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ และการวางแผนพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพลวัตของการ

พัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในชุมชนและสังคม ไม่ใช่เกิดจากคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่บอกว่าเป็นตัวแทนของชุมชนและสังคมโดยรวม

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนก็ยังได้ริเริ่มการกำหนดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยผ่านความเห็นชอบและสนับสนุนจากประชาชนทุกคนในชุมชน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในเรื่องกลไกในการจัดการปัญหา เวทีในการวิเคราะห์ปัญหา การสร้างข้อตกลง ข้อปฏิบัติร่วมกันของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน ซึ่งไม่ใช่การทำงานของผู้นำชุมชนกลุ่มเดียว

การวิจัยครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน ภายใต้งานเฝ้าระวัง และข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งก็ได้ผลสรุปที่เด่นชัดในรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน อยู่พอสมควร แต่ในแง่ของการนำไปใช้การนำไปปฏิบัติที่เป็นจริงทางสังคม ยังไม่สามารถนำไปสู่รูปธรรมการปฏิบัติได้ ทั้ง ๆ ที่เป็นข้อมูล เป็นเหตุเป็นผล และทุกคนยอมรับ ในขณะที่การดำเนินงานผ่านนโยบายของรัฐสู่ประชาชนระดับตำบล หมู่บ้าน กลับได้รับการขานรับและปฏิบัติอย่างเร่งด่วน แม้ไม่มีการวางแผนมาก่อนก็ตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยพบว่า การวิจัยเพื่อนำผลงานวิจัยไปเสนอสู่ระดับนโยบายจนถึงการปฏิบัติของหน่วยงานราชการอย่างเดียว ไม่เพียงพอ และเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลามากพอสมควร ดังนั้น การวิจัยน่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและองค์กรท้องถิ่นให้เข้มแข็ง รวมถึงการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบจากการวิจัยรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน ยังมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ที่จะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติจริง และเหมาะสมกับสถานการณ์ความเป็นจริงในปัจจุบันมากที่สุด เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ ประชาชนมีระบบสุขภาพที่เป็นของประชาชน เพื่อประชาชน ดำเนินการโดยประชาชน อย่างแท้จริง

ปัญหาและแนวทางแก้ไข ที่พบจากการศึกษา

1. กลุ่มแกนนำไม่แน่ใจว่า หลังจากการดำเนินโครงการ ครบ 18 เดือนแล้ว จะไม่มีการดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

แนวทางแก้ไข

- ให้แนวทางกับชุมชนต้องรวมตัวกัน และให้นักวิจัยในพื้นที่ ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านยังน้อย เนื่องจากพื้นที่ในการวิจัยอยู่ไกล

แนวทางแก้ไข

- เมื่อมีการกิจกรรมทุกครั้งสร้างความคุ้นเคย และให้นักวิจัยในพื้นที่ ซึ่งมีความคุ้นเคยกับแกนนำเป็นผู้ประสานงานและมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากที่สุด

3. รูปแบบการดำเนินงานที่แกนนำเสนอ ยังไม่เป็นรูปธรรม

แนวทางแก้ไข

- ให้แกนนำในโครงการ นำรูปแบบไปเสนอในหมู่บ้าน เพื่อจะได้มีการปรับปรุงให้เป็นรูปธรรม และชุมชนยินดีนำมาปฏิบัติ

4. กลุ่มข้าราชการบางส่วน ยังมีส่วนร่วมน้อย

แนวทางแก้ไข

- ทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ และขอความร่วมมือในการดำเนินงาน

5. การรวมตัวของเยาวชนหมู่ 1 บ้านเลี้ยว ยังน้อย เนื่องจากไม่มีแกนนำของเยาวชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

แนวทางแก้ไข

- จัดเวทีสำหรับเยาวชนในหมู่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มเยาวชนในหมู่ที่ 5 ซึ่งมีการรวมกลุ่มเยาวชนที่เข้มแข็ง และให้ผู้นำชุมชนบางท่านให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชน

6. เยาวชนไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้การรวมกลุ่มฝึกอาชีพให้ไม่ได้

แนวทางแก้ไข

- มีการให้ศูนย์ส่งเสริมอาชีพชี้แจง ข้อดีข้อเสีย ของการทำงานต่างจังหวัด และทำงานอยู่ในชุมชนเพื่อรวมกลุ่มกันฝึกอาชีพที่ตนเองชอบ

7. ศักยภาพของผู้นำชุมชนในการดำเนินการประชุม บางคนไม่สามารถดำเนินการได้

แนวทางแก้ไข

- ฝึกแกนนำให้คิดว่าเป็นเจ้าของโครงการโดยการให้นำเสนอผลการดำเนินงานโครงการที่สถาบันราชภัฏ อุตรดิตถ์

8. ในการประชุมหรือจัดเวทีประชาคม เจ้าหน้าที่ของรัฐมักมีท่าทีควบคุมและสั่งการ ตลอดจนวิจารณ์และตำหนิผู้เข้าร่วมประชุมทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมประหม่า เลยไม่กล้าแสดงออก

แนวทางแก้ไข

- เจ้าหน้าที่ของรัฐควรเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ฟังมากขึ้น คอยสนับสนุนคอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

9. ระยะเวลาที่จัดประชุมตรงกับเวลาที่กลุ่มแกนนำมีภาระต้องทำ ทำให้บุคคลตามเป้าหมายไม่สามารถเข้าประชุมได้

แนวทางแก้ไข

- นัดหมายเวลาการประชุมแต่ละครั้งควรให้ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้กำหนดตามวัน เวลา ที่ผู้เข้าร่วมประชุมสะดวก

10. ระยะทางของพื้นที่ที่วิจัยไกล ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปคลุกคลีกับชุมชนได้มากนัก

แนวทางแก้ไข

- ในการเลือกพื้นที่การทำวิจัยควรเลือกพื้นที่เหมาะสมกับการทำวิจัยแต่ละครั้ง

11. ผู้เข้าร่วมประชุมมีหลายกลุ่ม เช่นกลุ่มเยาวชนหญิงชาย บางคนยังไม่เข้าใจปัญหา และความต้องการของหมู่บ้านเนื่องจากยังไม่มีประสบการณ์ ส่วนข้อจำกัดในกลุ่มหญิงวัยทำงานบางคนมีอาชีพแม่บ้าน ไม่ได้ติดต่อกับสังคมภายนอกหมู่บ้าน ประกอบกับความรู้น้อยขาดประสบการณ์ จึงไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ต่างกับกลุ่มวัยทำงานชายที่กล้าแสดงความคิดเห็น พุดจาจะฉานเชื่อมั่นในตนเองและมีประสบการณ์จากการประชุม

แนวทางแก้ไข

- ควรให้โอกาสเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านที่จัดขึ้นทุกครั้ง สำหรับกลุ่มหญิงวัยทำงานการจัดกลุ่มควรแยกกลุ่มให้ชัดเจนเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยสนับสนุน คอยกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นทุกคน และคอยให้กำลังใจในการแสดงความคิดเห็นแต่ละครั้ง และควรให้โอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านสม่ำเสมอ

12. ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่มาร่วมกิจกรรมยังไม่ค่อยเกิดสำนึกในการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาหมู่บ้าน การคิดและการวางแผนโครงการที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาหมู่บ้านยังเน้นกิจกรรมของโครงการที่ต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่

แนวทางแก้ไข

- เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปสนับสนุน และกระตุ้นให้เกิดแนวคิดในการพึ่งพาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้เวทีประชาคม การเสวนากลุ่ม ตลอดจนกิจกรรมต่างๆที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีดังนี้

1. ในการประเมินผลเชิงนโยบาย ต้องเน้นผลกระทบของปัญหาเสพติดที่จะเกิดต่อบุคคลและครอบครัว หลังจากการใช้ยาเสพติด และชุมชน เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพื่อให้เกิดความตระหนักร่วมกันและการผนึกกำลังกัน สร้างระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. ในการกำกับดูแลเชิงนโยบาย นอกจากจะมีโครงสร้างองค์กรรับผิดชอบโดยตรงแล้ว ต้องมีมาตรการควบคุมทางสังคมด้วย เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกผูกพันกับสถาบันครอบครัว ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของสังคม และสัมพันธ์กับชุมชนอื่น

3. การขยายผลรูปแบบ การสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น

4. การประสานงานกับองค์กรอื่นๆ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

5. การแก้ไขปัญหาคควรเป็นองค์รวมเพราะปัญหาทุกอย่างเชื่อมโยงกัน

6. การแก้ไขปัญหาคควรให้ชุมชนคิดว่าประชาชนเป็นเจ้าของโครงการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ มีดังนี้

1. ชุมชนต้องเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ให้ถึงรากเหง้า เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชน และต้องพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย

2. ควรมีการติดตามอย่างต่อเนื่องในช่วงแรก เพื่อให้ชุมชนเกิดความมั่นใจว่าสามารถทำเองได้ในโครงการต่อไป

ข้อเสนอแนะในเชิงการวิจัย มีดังนี้

1. การวิจัยในเชิงลึก น่าจะเน้นกระบวนการพลวัตทางจิตวิทยา เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. การพัฒนาศักยภาพของผู้นำและองค์กรท้องถิ่นให้เข้มแข็ง รวมถึงการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 2-3.
- กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎ
มนตรี. (2539). ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ. 2532 -
2539. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการและป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ :สภาแอทอลิกแห่ง
ประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กิติ คชัคคานนท์. (2532). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : บัดเดอร์ฟลาย.
- จิตจำนงค์ กิติศิริ. (2532). การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพฯ.
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบ
การเรียนภาควิชาการพัฒนาชุมชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จิรพรรณ มุกระ. (2537). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์.
- ชยันต์ วรรณะภูติ. (2536). คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูลีพร วิมุกตานนท์. (2522). กลุ่มท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. บรรณาธิการ. (2537). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ :
ศักดิ์โสภ.
- ทัศนัย พริยาสัยสันติ. (2537). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสถาบันชุมชน กรม
ศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทุ่งมน จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนพรรณ ธาณี. (2540). การศึกษาชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น , เพ็ญพรินต์.

- ชั้นย่นันท์ ธนมติโรจน์ และคณะ. (2542). แนวโน้มการป้องกันยาเสพติดของประเทศไทย.
 รายงานการวิจัย : สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- นพพร ด้อนรับ. (2536). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่สูง
เฉพาะพื้นที่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูง ไทย-
 เยอรมัน : เชียงใหม่.
- นิพัชเวช สืบแสง. (2536). การมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา. ข่าวสารสถาบันวิจัยชาวเขา
 ฉบับที่ 7 (ก.ค.-ก.ย. 2536) หน้า 21-23.
- บัณฑกร อ่อนคำ และคณะ. (2539). รูปแบบการแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบท
บาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐ และองค์การพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้
ไขปัญหาเสพติดในชุมชน : ศึกษากรณีภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
 ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ประเวศ วะสี. (2540). ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 4.
 กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
 กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรพรรณ ทรัพย์ไพบูลย์กิจ และสุศรี วงษ์เครือวัลย์. (2544). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการวางแผนแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัย ตำบลขุนทอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่.
 เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2539). นิคาสตรแนวพุทธ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท
 สหธรรมมิก จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2541). การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย.
 กรุงเทพฯ : ธรรมสา จำกัด.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. (2530). บทบาทของครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด. สถาบันวิจัย
 พฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2530). ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการ
และผู้มีอำนาจ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิไล วิชากร. (2538). การวิเคราะห์ระบบชนบท. วารสารสุขศึกษา, 69 (18) , หน้า 19.
- วุฒิพงษ์ เหล่าจุมพล. (2532). การวิเคราะห์นโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดบนพื้นที่สูง.
 วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดอุดรดิตถ์. (2544). เอกสารสรุปสถานการณ์ยาเสพติด จังหวัดอุดรดิตถ์ ปี 2544. อุดรดิตถ์ : พี ออฟ เซ็ด อาร์ท.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์และคณะ. (2541). ผู้นำ. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2537). ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำชาวบ้าน "คู่มือและทิศทางการ พัฒนาผู้นำชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาชนบท. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.
- สายทิพย์ สุกดีพันธ์, บรรณาธิการ. (2534). "อุดมการณ์พัฒนากับการสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทย" ใน ปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 92.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2537). รายงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยประจำปี 2537-2538. เอกสารเผยแพร่ 1-06-2538.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). (2538). แนวและทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกา. (2539). วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2538). เอกสารประกอบการสัมมนาคณะกรรมการวางแผนพัฒนาชนบท ทฤษฎาการธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและกระจายความเจริญไปสู่ชนบท. 16-18 มิ.ย. 2538 โรงแรมเอเชียพญา จังหวัดชลบุรี.
- อดิน รพีพัฒน์. (2536). "การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนในการวิจัยเชิงคุณภาพ" ใน คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. หน้า 55-60, อุทัย ดุลยเกษม บรรณาธิการ. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อดิน รพีพัฒน์. (2531). ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณีกกระบัตร์ โครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่กลอง. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2536). "ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ" ใน คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. หน้า 9-10, อุทัย ดุลยเกษม บรรณาธิการ. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- อรพินท์ สทโชคชัย. (2538). รายงานประกอบการประชุม เล่ม 4. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. การประชุมวิชาการประจำปี 2538 : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 9-10 ธ.ค. 38. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียน จังหวัดชลบุรี.
- เอื้อมเคื่อน ไชยหาญ. (2542). ลักษณะเครือข่ายชุมชน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Brownell , Baker. (1950). The Human Community : Its Philosophy and Practice for a time of Crisis. New York : Harpu & Row.
- Mark S. Homan. (1994). Promoting Community Change. Books / Cole Publishing Company Pacific Cove California, USA.
- Oxford University. (1994). Oxford Advanced Learner's Dictionary. Fourth Edition, Oxford, Oxford University press. (First Edition for Thailand).
- Werthiem , W.F. (1981). The Urgency Factor and Democracy : a theoretical contribution to UNRISD debate on participation. Geneva : UNRISD.
- WHO / UNICFF. (1978). Report to the International conference on Primary Health Care. New York : N.P. Press.

ภาคผนวก

ผู้ดูแลที่ชาวบ้านพึงใจเล่นทำป๊อปปี้ภาพที่เก็ดยังไม่สมบูรณ์

ประชุมกลุ่มแกนนำ เช่น พ่อบ้าน แม่บ้าน และกลุ่มทำรายการในตำบลบ้านไร่

1. เขาร่วมชี้แจงโครงการ การป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนให้กับผู้เข้าร่วม
การอบรมปลูกจิตสำนึก สาธารณสุขชุมชน ตำบลบ้านเสี้ยว
2. นำเสนอผลการประชุมกลุ่มของชุมชน
3. จัดเวทีหารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน

จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีจังหวัดฉะเชิงเทรา

กิจกรรมอบรมเยาวชนชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
วันที่ 31 มีนาคม - 2 เมษายน 2545